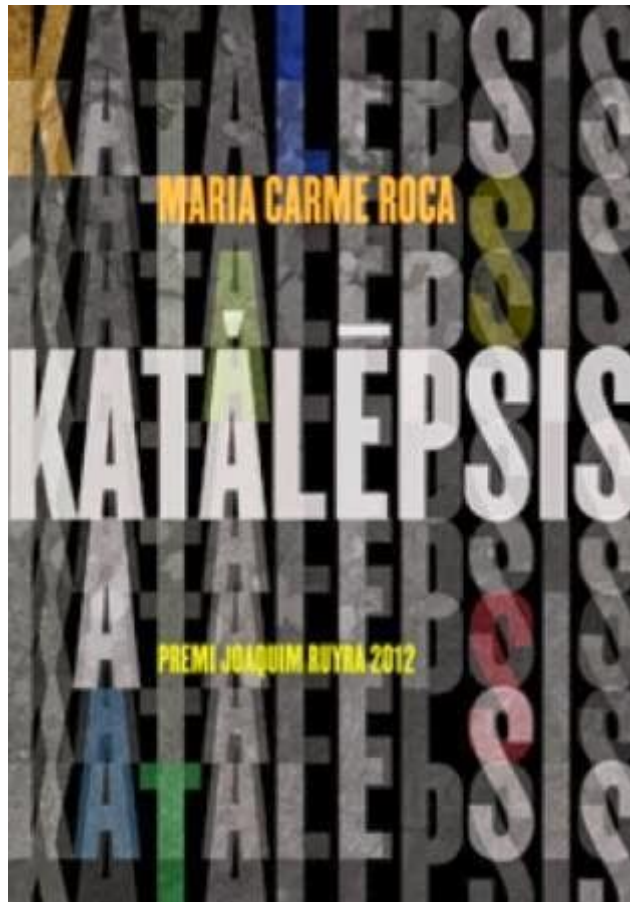

El gust per la lectura

Curs 2019-2020

Orientacions per al professorat

El gust per la Lectura 2019 – 2020

Tercer i quart d'ESO

Katalepsis

Orientacions per al professorat

Departament d'Educació

Sub-direcció General de Plurilingüisme

Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Isabel Pau Custodio i Albert Vilaplana Serralta

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-No Comercial-Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

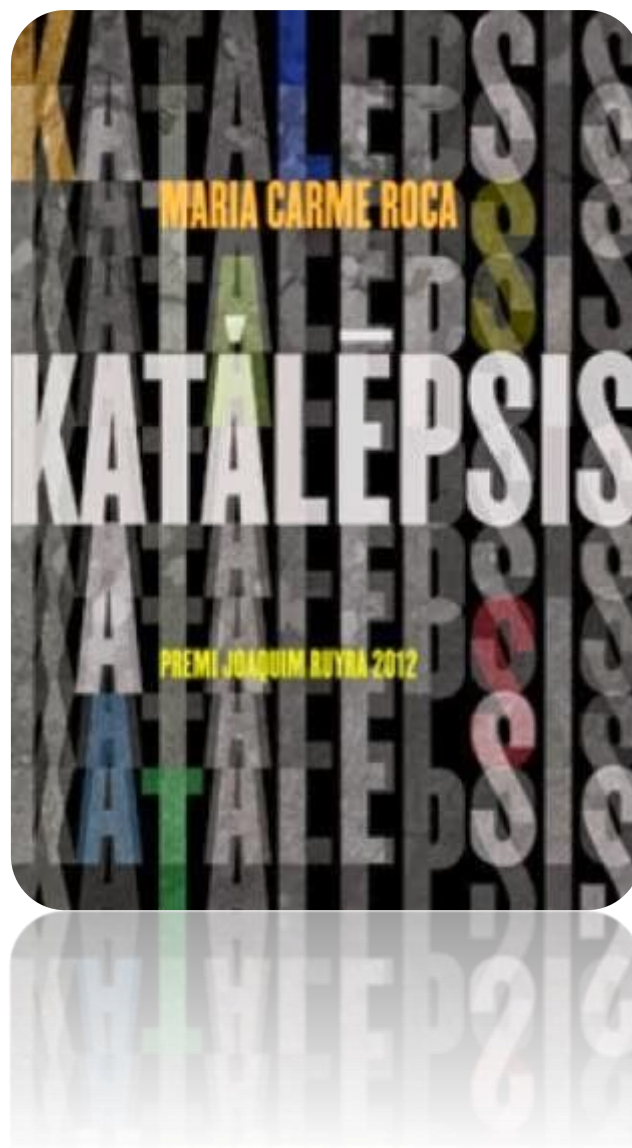
La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

Índex

Introducció i justificació	4
Introducció	5
Per què promoure la lectura de novel·les a la classe de ciències?	6
Orientacions generals	9
Estructura de la guia didàctica	10
Competències i continguts clau de l'àmbit científicotecnològic	11
Competències i continguts clau de l'àmbit lingüístic	13
Competències i continguts clau de l'àmbit artístic	16
Competències i continguts clau de l'àmbit digital	17
Consideracions sobre les activitats	18
Orientacions i comentaris de les activitats	19
Abans de llegir	20
Primeres instruccions	20
Analitzem la portada i la contraportada del llibre	20
Mentre llegim	22
Després de llegir cada capítol	23
Preludi – Una estona abans	23
1a Part: Èric - 1_La ràbia; 2_El control	24
1a Part: Èric - 3_El pla; 4_El cop	25
1a Part: Èric - 5_El número; 6_L'atac; Interludi	26
2a Part: Gerard - 7_El penjat; 8_El joc	29
2a Part: Gerard - 9_La volta; 10_El truc	30
2a Part: Gerard - 11_La Bola; 12_La topada; 13_El cau; Interludi	31
3a Part: Lara; 14_La banda; 15_La trucada	32
3a Part: Lara; 16_La manta; 17_El viatge	34
Cloenda	39
Bibliografia	40
Bibliografia citada	41
Per saber-ne més	42
Font de les imatges del quadern de l'alumne	43

Introducció i justificació

Introducció

El programa *El Gust per la Lectura* té per objectiu la formació de bons lectors i lectores. Es tracta que, al llarg de la seva formació educativa, els nostres alumnes esdevinguin lectors competents, crítics i capaços de gaudir del plaer de la lectura.

Amb aquest objectiu, el programa ofereix al professorat material didàctic i estratègies i recursos per a la dinamització de la lectura, de manera que s'afavoreixi el desenvolupament de les competències literària i social i ciutadana. Tret d'alguns casos concrets (per exemple, biografies), aquest material didàctic proposa lectures de ficció, en coherència amb l'objectiu fonamental, explícit en el nom del programa, de fomentar entre els alumnes el gust per llegir.

Malgrat que els temes de les novel·les seleccionades al llarg de les 25 edicions del programa remetent molt sovint a qüestions que es poden abordar des de diferents àmbits curriculars, pels aspectes ètics que impliquen o pel coneixement subjacent del món real que requereixen, podem intuir que el professorat usuari del programa pertany, de manera gairebé exclusiva, a l'àmbit lingüístic.

Tanmateix, els experts diuen que cal engrescar els alumnes a llegir continguts de tota mena, i per això recomanen¹ que en els moments de lectura lliure –dins i fora de l'aula– se'ls convidi a llegir textos pertanyents a altres àmbits de coneixement: revistes de divulgació, narracions *ad hoc*, premsa especialitzada... Altres veus recents² suggereixen que les novel·les poden ser un bon camp per contextualitzar l'ensenyament de les ciències, tal com ja fa temps que s'aprofita per a l'ensenyament de la història.

Per tot plegat, aquest curs 2019-20, el programa *El Gust per la Lectura* obre la categoria "Llegim ciència" en el seu concurs anual i incorpora el títol que us presentem en aquest dossier a la seva col·lecció de materials didàctics, amb la intenció de promoure la lectura de novel·les i altra narrativa a la classe de ciències. No com una extensió del treball de la lectura –necessari en totes les matèries–, sinó com a material per a l'ensenyament específic de continguts de l'àmbit científicotecnològic.

Convidem el professorat de ciències a assajar aquesta proposta.

¹ Entre altres autors: Baró, M. *et al.* (2013). *Com crear un ambient lector a l'escola?* Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

² Pau-Custodio, I. (2017). *La novel·la com a context en l'educació científica*. Barcelona: UAB.

Per què promoure la lectura de novel·les a la classe de ciències?

Ensenyar ciències per a tothom: l'alfabetització científica i l'adquisició de competències

En el món actual, l'objectiu principal de l'educació científica en l'etapa d'educació obligatòria ha de ser alfabetitzar científicament tota la població per tal que puguin ser ciutadans reflexius i crítics, en lloc d'orientar-se únicament a formar futurs científics. En aquest sentit, els objectius de l'educació científica no s'han de centrar només en els conceptes i processos científics sinó que cal adoptar un enfocament més ampli que impliqui la presa de decisions respecte a qüestions contextualitzades. En aquestes qüestions "reals" o "quotidianes" els límits de la ciència no són tan clars, ja que els aspectes científics que s'hi relacionen es veuen influenciats per altres perspectives —social, política, econòmica i ètica. Per això, a l'hora de preparar una activitat didàctica caldrà centrar-se en situacions que presentin oportunitats perquè l'alumne utilitzi les idees, processos i raonaments científics i, a partir d'aquí, determinar els continguts que s'han de treballar i no a l'inrevés, com tradicionalment s'ha fet (Sadler & Zeidler, 2009).

És justament en aquest sentit que se situa el desplegament curricular de les competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic³. Aplicar el currículum competencial fa convenient fugir de la inflació de continguts i, al contrari, seleccionar-ne aquells aspectes que poden ser més vivencials per a l'alumnat, perquè responen a fenòmens i situacions del seu context, en les quals s'hagin d'utilitzar i aplicar els coneixements científics i tècnics: fenòmens observables en la vida quotidiana (dos exemples extrets d'activitats concretes: *Escalfa, l'abric?*; *Podem dissenyar un experiment per verificar si els protectors solars actuen?*⁴) o temes controvertits (per exemple, el consum d'aliments transgènics, l'eugenèsia o el tràfic d'espècies), perquè no hi ha una posició científica clara sobre la qüestió o perquè es tracta de **controvèrsies sociocientífiques** complexes, en què hi ha interacció de les científiques amb altres dimensions, com per exemple l'ètica.

Ensenyar les ciències en context ajuda els alumnes a copsar la rellevància d'allò que se'ls està ensenyant i a comprendre millor els conceptes científics perquè es concreten en casos determinats del món real; per tant, propicia l'interès i l'actitud positiva vers l'aprenentatge. El context ha de donar sentit als conceptes que s'estan aprenent, capacitar per a l'actuació activant models científics que la fonamentin, permetre la transferència i

³ [Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic. Departament d'Ensenyament, 2016.](#)

⁴ Vegeu, per al primer exemple: Oliveras, Begoña & Puig, Neus. (2010). Aprofundint en el concepte de transferència d'energia a través de la lectura d'un text. *Ciències: Revista del professorat de ciències de Primària i Secundària*. 10.5565/rev/ciencies.178.

El segon exemple correspon a una activitat dissenyada per Jordi Domènech-Casal, que forma part dels materials de formació del programa *Impuls de la Lectura* (Departament d'Educació).

promoure qüestions de rellevància social i científica.

Per fer front a aquestes qüestions a classe, els alumnes necessitaran:

- 1) Un coneixement de la ciència subjacent a la qüestió.
- 2) Un coneixement sobre la naturalesa de la ciència, que impliqui abandonar la sensació que la ciència transmet certeses irrefutables.
- 3) Una apreciació de les dimensions ètiques relacionades amb aquesta qüestió (Sadler, 2004) i del fet que cal abordar els problemes de manera multidisciplinària i transversal.

Alguns autors subratllen que també cal fer front al problema de transferència que tenen els estudiants, és a dir, la dificultat a l'hora d'aplicar allò que han après en un context a una situació diferent. Per pal·liar el problema es considera que cal: a) basar l'aprenentatge en models teòrics, pocs però molt explicatius, b) promoure que es conegui com es crea el coneixement científic, i c) promoure la capacitat d'autoregular-se (Sanmartí *et al.*, 2011).

I què poden aportar les novel·les en aquest marc?

Les narracions aporten una racionalitat narrativa molt més propera als alumnes que no pas la del llenguatge científic, ple de conceptes abstractes que sovint no entenen (Izquierdo, 2010). Per això poden ser una porta d'entrada al llenguatge científic, si se'n fa el treball i la reflexió adequada.

D'altra banda, les situacions rellevants científicament, socialment i personalment per a l'alumnat no cal que siguin reals en sentit estricte: situacions de ficció com les que ens trobarem a les novel·les poden perfectament complir aquestes tres rellevàncies. Així, la novel·la actua com a context, proporcionant situacions que plantegen qüestions sociocientífiques.

A més, el fet que el context sigui una novel·la farà que l'alumne hagi d'assumir una actitud de lector literari que haurà de ser necessàriament participativa, ja que haurà d'inferir el significat del text (Norris & Phillips, 2003) per completar tot allò que l'autor "no diu" (Eco, 1994). Finalment, el context serà ric, perquè inclourà diversos punts de vista, sentiments i valors dels personatges.

Aquesta aproximació sovint s'ha concretat en la utilització a la classe de ciències de novel·les de ciència-ficció o de biografies de científics. Sense descartar aquests gèneres, volem incloure-hi també el que anomenarem "novel·les de ficció realista". Bruguère i el seu equip⁵ fan notar que, tot i que les narratives de ficció presenten mons imaginaris, aquests sempre tindran un ancoratge a la realitat. En el cas de les narratives de ficció realista aquest ancoratge serà fort i hi trobarem personatges que, per molt que siguin de ficció, estan regits per les lleis del nostre propi món. És a dir, com a lectors assumirem que per a tot allò que l'autor no diu, el món imaginari es regeix per les mateixes lleis que el real.

Així, si seleccionem novel·les on els personatges estiguin sotmesos a lleis de la naturalesa

⁵ Bruguère *et al.*, 2014; Bruguère & Triquet, 2012, 2014; Soudani, Héraud, Soudani-Bani, & Bruguère, 2015.

i aquestes tinguin un pes en la intriga, aprofundir en la comprensió ens portarà inevitablement a aprofundir sobre els fenòmens científics subjacents; mitjançant la ficció podrem qüestionar, problematitzar i modelitzar el món real, ja que haurem de discutir les situacions presentades pel relat en funció del nostre coneixement del món real. Ara bé, caldrà que els docents fem especial èmfasi en aquests aspectes científics subjacents a la intriga. Altrament correm el risc que els alumnes només vulguin conèixer el final de la història i no es plantegin els temes que tenim per objectiu.

Quines novel·les podem escollir per ser treballades a la classe de ciències?

D'entrada, haurem de tenir en compte la qualitat literària, l'adequació a la competència del lector i la diversitat de funcions que vulguem atorgar a la lectura (Colomer, 1999). Garantits aquests aspectes, seleccionarem aquelles novel·les en què la intriga impliqui una temàtica científica subjacent.

S'ha vist que el professorat de ciències sovint no incorpora la lectura de novel·les a classe degut a la dificultat en la selecció. Per aquest motiu trobem necessari proporcionar una eina d'anàlisi que li permeti valorar les novel·les fixant-se en les seves potencialitats com a context per a l'educació científica. La taula ANUCEC (Anàlisi de Novel·les per a ser Usades com a Context en l'Educació Científica)⁶ planteja analitzar la novel·la segons tres aspectes relacionats amb els contextos sociocientífics com són: el contingut científic subjacent, la naturalesa de la ciència i els aspectes ètics.

Aquests aspectes són analitzats a continuació en tres grans apartats de la taula. En el primer s'analitza la influència d'aquests aspectes en la intriga. En el segon, l'explicitació i representació en la ficció. En el tercer, la relació entre el món de ficció i el món real.

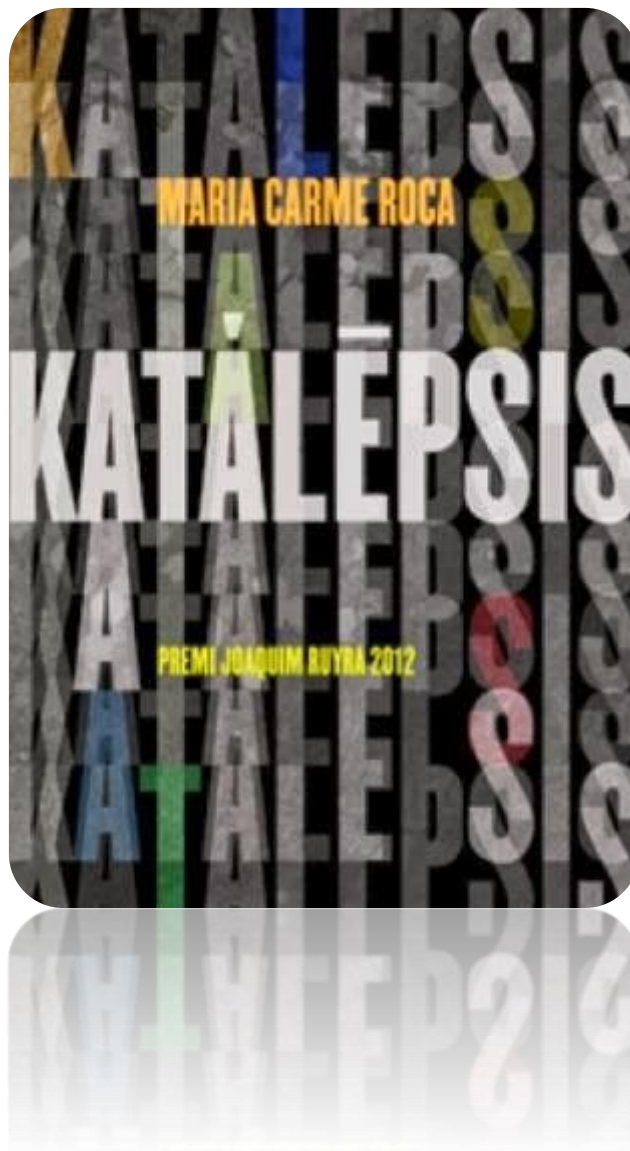
La taula pretén ser un instrument que ajudi el professorat a valorar si una novel·la pot ser útil o no per ser usada com a context en la classe de ciències. Pensem que ajudarà a entendre la tria de novel·les que es treballen en aquesta guia i animarà els docents a fer-les llegir des d'aquesta perspectiva, tot trobant un nou recurs per utilitzar a les classes⁷.

La potencialitat d'aquesta eina és que permet focalitzar la mirada en certs aspectes que trobem d'interès, tant per seleccionar la lectura com sobretot per dissenyar les activitats que hauran d'acompanyar-la. I és que si una cosa tenim clara és que serà molt difícil que una novel·la actuï com a context en l'educació científica sense unes bones activitats d'acompanyament a la lectura, que promoguin que els alumnes reflexionin sobre els aspectes sociocientífics subjacents a la intriga. En aquest sentit apostem per activitats obertes, de reflexió on es promogui el debat i s'aprofundeixi en la lectura, tot interpretant els diferents significats del text. Qualitats que esperem que compleixin les activitats que us presentem.

⁶ I. Pau-Custodio, obra citada.

⁷ Trobareu l'eina a l'annex del document d'Xtec: PAU-CUSTODIO, I. (2019). *Per què promoure la lectura de novel·les a la classe de ciències?*. Materials del programa *El Gust per la Lectura*. (document en preparació).

Orientacions generals

Estructura de la guia didàctica

La proposta didàctica que es presenta a continuació pretén fer gaudir els joves de la lectura a la vegada que treballen diferents aspectes des de tres eixos diferents: el científic, el literari i el creatiu. Per tant, les activitats proposades en el quadern de l'alumne es poden treballar a l'àmbit científicotecnològic (biologia), a l'àmbit lingüístic (llengua i literatura catalana) i també poden formar part de projectes interdisciplinaris.

La proposta està enfocada a l'alumnat de tercer i quart d'ESO i s'estructura en quatre grans apartats:

ABANS DE LLEGIR - Activitats pensades per preparar i motivar la lectura entre l'alumnat. De vegades, subestimem l'embolcall i intentem no jutjar els llibres per la coberta, però sovint ens proporciona claus per entendre l'obra o, si més no, apropar-nos-hi.

MENTRE LLEGIM - Activitats encaminades a animar els alumnes a mantenir la lectura, seguint el fil d'allò que està passant. Són activitats simples perquè, encara que es facin durant la lectura, no trenquin el ritme ni el plaer de llegir.

DESPRÉS DE LLEGIR CADA CAPÍTOL - Activitats, organitzades agrupant els capítols de dos en dos o en alguns casos de tres en tres, ja que l'acció narrativa en alguns casos s'hi desplega a través de diversos capítols diferents i curts. Són activitats que ajuden a aprofundir en la lectura mentre es va llegint. Es divideixen en tres tipus de propostes que detallem a continuació i que estan indicades mitjançant els símbols següents:

 Aprofundim	Activitats de reflexió on el que es pretén és que els alumnes connectin el que llegeixin a la novel·la amb les seves experiències i amb les temàtiques subjacents en el relat. S'aprofundeix tant en temes lingüístics i literaris com en temes científics.
 Fem connexions	Activitats on es destaquen els diferents elements simbòlics de l'obra tot proposant la comparació d'aquests elements amb d'altres obres artístiques (llibres, pel·lícules, pintures...). En aquestes activitats s'aprofundeix en els aspectes literaris, lingüístics i científics de l'obra.
 Taller de creació	Activitats en les quals es proposa que els alumnes facin algun tipus de producció relacionada amb el que han llegit. Les propostes inclouen produccions orals, escrites i audiovisuals.

CLOENDA- Activitats d'aprofundiment al voltant dels diferents personatges de la novel·la, pensades per ser realitzades una vegada finalitzada la lectura. Reflexió general sobre el conjunt de la narració. S'inclou també una activitat d'avaluació del projecte.

Competències i continguts clau de l'àmbit científicotecnològic

En aquest apartat es detallen les competències i els continguts clau de l'àmbit científicotecnològic que es treballen en les activitats "Aprofundim". A continuació s'indiquen les activitats en les quals es treballen aquestes temàtiques ordenades segons el capítol al qual fan referència.

Dimensió indagació de fenòmens naturals i de la vida quotidiana

Competència 2. Identificar i caracteritzar els sistemes biològics i geològics des de la perspectiva dels models, per comunicar i predir el comportament dels fenòmens naturals.

Aquesta competència es concreta en el treball del model ésser viu i concretament del funcionament del cos humà i la relació entre aparells i sistemes, òrgans, teixits i cèl·lules. Es treballa també la funció de la relació a través de les respostes del cos.

Competència 6. Reconèixer i aplicar els processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic.

Aquesta competència es concreta en el treball de l'ús de proves i de com d'una prova en podem treure una conclusió o no. Es parla també, des d'una perspectiva històrica, de com han evolucionat les tècniques i procediments científics.

 Aprofundim	Penjat de la catalèpsia (7_El penjat) Com afecta la catalèpsia als diferents sistemes del cos humà.	C2
	Sense resposta, però amb necessitats? (15_La trucada) Estímuls, respostes i necessitats vitals en persones en coma i en estats catalèptics.	C2
	Proves per descobrir el culpable (17_El viatge) Ús de proves i conclusions que se'n deriven.	C6
	Realment és mort? (19_El comiat) Com es pot saber quan una persona sota un atac catalèptic realment ha mort.	C2, C6

Dimensió salut

Competència 12. Adoptar mesures de prevenció i hàbits saludables en l'àmbit individual i social, fonamentades en el coneixement de les estratègies de detecció i resposta del cos humà.

Aquesta competència es concreta en el treball sobre les malalties mentals, la seva percepció per part de la societat i la seva interacció amb les drogues. S'aprofundeix en les seves causes parlant de factors genètics i factors ambientals.

Competència 13. Aplicar les mesures preventives adequades, utilitzant el coneixement científic en relació amb les conductes de risc i malalties associades al consum de substàncies addictives.

Aquesta competència es concreta en el treball sobre el consum de cocaïna i d'altres drogues altament consumides pels joves. Es treballa tant des d'un aspecte global (acceptació social) fins a un de més concret, que es materialitza en un model *micro* d'interacció de les drogues amb el sistema nerviós.

 Aprofundim	Aprofundim - Tu menys que ningú (3_El pla)	C12, C13
	Interacció entre drogues i malalties i els seus riscos associats.	
	El drogata (6_L'atac)	C13
	Reflexió sobre l'acceptació social i el consum d'algunes drogues: consum i riscos.	
	Catalèpsia i cocaïna, on afecten realment les drogues? (10_El truc)	C13
	Drogues i sistema nerviós: sinapsi i interaccions amb els neurotransmissors.	
	Tot se sap: i per què no? (13_El cau)	C12
	Estigmatització de les malalties mentals.	
Factors genètics, factors ambientals (21_La mort)	C12	
Factors genètics i factors ambientals en les malalties mentals.		
L'efecte que no acaba (Epileg_Tres hores més tard...)	C13	
Les addiccions: dependència, tolerància i abstinència.		

Competències i continguts clau de l'àmbit lingüístic

En aquest apartat es detallen les competències i els continguts clau de l'àmbit lingüístic que es treballen en diverses activitats d'aquesta guia, seguides del detall d'activitats ordenades segons el capítol al qual fan referència.

Dimensió comprensió lectora

Competència 1. Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.

Aquesta competència es concreta en l'aplicació d'estratègies de comprensió literal, inferencial i crítica a la lectura de la novel·la i a altres lectures complementàries.

Competència 3. Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

Aquesta competència es concreta en les diverses activitats que requereixen cercar informació, de forma guiada o de forma lliure.

	Abans de llegir Interpretem els elements paratextuals per fer prediccions i preparar la lectura.	C1
 Aprofundim	Tot se sap: i per què no? Cerca d'informació sobre les malalties mentals.	C3
 Fem connexions	Ludòpates del segle XXI Interpretació de notícies i cerca d'informació visual sobre el joc i les apostes.	C1, C3
	Realment és mort? (19_El comiat) Com es pot saber quan una persona sota un atac catalèptic realment ha mort.	C2, C6

Dimensió expressió escrita

Competència 5. Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística.

Aquesta competència es concreta l'escriptura de textos, seguint les indicacions de cada activitat.

 Taller de creació	Fem una notícia de l'Èric Reescriptura d'un fragment de la novel·la en format notícia.	C5
Cloenda	La vida té múltiples camins Espectura de l'opinió personal sobre els personatges de la novel·la.	C5

Dimensió comunicació oral

Competència 9. Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs.

Aquesta competència es concreta en les activitats que impliquen debat i discussió.

 Aprofundim	Què passarà? Reflexió sobre la veu narrativa i transcripció escrita d'una pluja d'idees.	C9
	Proves per descobrir el culpable (17_El viatge) Simulació d'un judici. Exercici d'argumentació oral.	C9
 Fem connexions	Amaga la història un cas de <i>bullying</i>? Debat sobre el <i>bullying</i> a les aules.	C9

Dimensió literària

Competència 11. Expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.

Aquesta competència es concreta en el treball dels elements del text literari i de la intertextualitat.

Competència 12. Escriure textos literaris per expressar realitats, ficcions i sentiments.

Aquesta competència es concreta en l'escriptura de textos literaris de diversos gèneres, aplicant tècniques d'escriptura creativa, com el canvi de veu narrativa o de gènere.

 Aprofundim	Què passarà? Reflexió sobre la veu narrativa i transcripció escrita d'una pluja d'idees.	C11, C12
 Taller de creació	L'insatisfet crònic Anàlisi de les característiques d'un perfil de personatge. Sota la pell de la son Canvi de persona narrativa en un fragment del relat. Confessió Espectura d'un diàleg relacionat amb la novel·la. La veu de l'Èric Espectura i enregistrament d'un soliloqui. La màquina del temps Espectura d'una carta adreçada al jo futur. Recreació temporal Confecció d'un <i>storyboard</i> amb un diàleg. Interludi a la ficció Espectura del pensament de l'Èric, que no es pot comunicar. La impossibilitat de respondre Espectura d'un guió.	C11, C12 C11, C12 C12 C12 C12 C12 C12 C12
 Fem connexions	De la terra més alta a la més baixa Reflexió sobre una cita intertextual i transport d'un text literari al llenguatge col·loquial. Rebels amb causa? Presentació de gèneres literaris i la seva recreació al cinema. La idea de camí i la <i>road-movie</i> . Ballant amb la mort Espectura d'una cançó de comiat. L'amor i la son que mai s'acaba	C11, C12 C11, C12 C12 C11, C12
Cloenda	Tot el que llegim ja havia estat escrit? Exercici d'intertextualitat entre la novel·la i altres obres.	C11, C12

Competències i continguts clau de l'àmbit artístic

Algunes de les activitats del quadern són de temàtica musical i per tant treballen competències de l'àmbit artístic:

Dimensió percepció i escolta

Competència 2. Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.

Dimensió societat i cultura

Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.

 Taller de creació	Bandes sonores Fer un recull musical relacionat amb una tribu urbana.	C2, C9
 Fem connexions	L'electrònica Reflexió sobre la música feta per DJ i interpretació del sentit d'una peça musical.	C2, C3
	Ballant amb la mort Audició de cançons sobre l'enyor i el comiat.	C2,C3

Competències i continguts clau de l'àmbit digital

Finalment, l'ús d'aplicacions i la cerca d'informació també impliquen l'àmbit digital:

Dimensió instruments i aplicacions

Competència 3. Utilitzar les aplicacions bàsiques d'edició d'imatge fixa, so i imatge en moviment per a produccions de documents digitals.

Dimensió tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge

Competència 4. Cercar, contrastar i seleccionar informació digital adequada per al treball a realitzar, tot considerant diverses fonts i mitjans digitals.

Dimensió comunicació interpersonal i col·laboració

Competència 7. Participar en entorns de comunicació interpersonal i publicacions virtuals per compartir informació.

Aquestes competències es concreten en diverses activitats en els continguts clau següents:

- Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- Funcionalitats bàsiques dels dispositius.
- Fonts d'informació digital: selecció i valoració.
- Tractament de la informació.
- Sistemes de comunicació.

Consideracions sobre les activitats

Malgrat que no es detalla en l'apartat anterior, és important tenir en compte que en la major part de les activitats hi ha un treball implícit de l'[àmbit de cultura i valors](#), en totes tres dimensions: personal, interpersonal i sociocultural.

En l'apartat següent trobareu orientacions metodològiques per a algunes de les activitats, especialment les corresponents a l'apartat *Aprofundim* i sobretot les corresponents a l'àmbit científicotecnològic. No es tracta d'un solucionari, perquè la major part d'activitats són propostes obertes. Aquestes orientacions també inclouen suggeriments per agrupar l'alumnat (en parelles, petits grups o tota la classe). Són agrupacions orientatives: pretenen ajudar el docent a implementar l'activitat però moltes podrien ser diferents i les activitats es podrien fer igualment.

Un dels punts forts d'aquesta guia de lectura, sobretot en la seva vessant literària, és la intertextualitat. La majoria de propostes i activitats que giren al voltant de la literatura, les obres d'art verbal audiovisual o les cançons tenen una finalitat polièdrica i interseccional.

En algunes activitats es proposa la visualització de films, d'episodis de sèries o d'un programa que parli sobre un tema en concret relacionat amb la trama. A la vostra elecció queda el fet de posar el film sencer o només tràilers o fragments. En principi hi ha sempre més d'un tràiler per poder completar la informació bàsica i algun enllaç extern per ampliar-ne més. Recordeu també que totes les propostes es troben a les biblioteques públiques de Catalunya. Eviteu fer ús de plataformes de servei *streaming* no afins o vinculades amb la Generalitat de Catalunya.

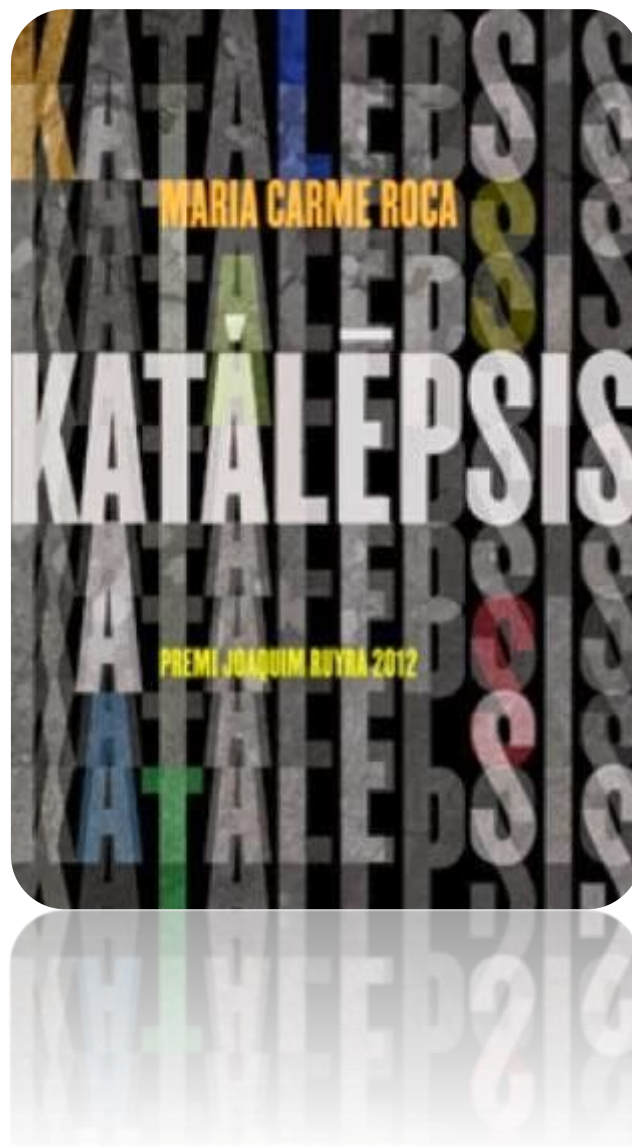
Totes les activitats són de creació pròpia i les totes les imatges tenen llicència *Creative Commons*, teniu dret a reutilitzar-les citant-ne l'autoria que trobareu al peu de pàgina. Totes les pàgines web i documents enllaçats han estat consultats i comprovats per darrera vegada el 19 de setembre de 2019. Tots els fragments de la novel·la citats estan marcats en cursiva i el número de pàgina indicat correspon a l'edició del 2013.

Finalment, volem acabar amb una petita proposta. Com que hi haurà uns quants grups classe de diferents centres realitzant aquestes activitats al llarg del curs 2019-20, pensem que pot ser molt interessant que els alumnes puguin compartir les diferents creacions que fan en relació a la lectura d'aquesta novel·la. És per això que us proposem que els animeu a compartir a les xarxes socials les seves creacions, opinions, activitats..., sota les etiquetes:

#gustperlalectura

#llegimkatalepis

Orientacions i comentaris de les activitats

Abans de Llegir

INTRODUCCIÓ

La nit, la casa del misteri. El germen del vici i la corrupció humana. La meitat de la vida que passem dormint. O en vetlla. La part fosca que ens acompanya cada dia. És en aquest tram de la vida on transcorre la nostra història. *Katalepsis* és una novel·la protagonitzada per l'esperit de la nit, encarnat en uns joves que habiten entre Barcelona i l'àrea metropolitana.

El risc, l'abisme, el precipici vital com a forma de vida, aproximar-se a la mort per sentir-se viu... una caiguda eterna i perenne, un pou infinit que al matí següent et retorna a la vida.

En aquest quadern us proposem que, a més de gaudir de la novel·la, aprofundiu en els temes que tracta des de tres eixos diferents: el científic, el literari i el creatiu. Per això, pot ser que treballau els continguts de la novel·la en diverses matèries, per exemple, biologia i llengua i literatura catalanes, o bé que feu algun projecte interdisciplinari a partir d'algun dels aspectes que aborda.

La proposta s'estructura en quatre grans apartats:

- **Abans de llegir**, fareu activitats per preparar la lectura i engrescar-vos a entrar dins la narració, fixant-vos en l'embolcall, perquè us donerà pistes clau per entendre i gaudir l'obra.
- **Mentre llegiu**, fareu activitats que us ajudaran a seguir el fil del que està passant dins la novel·la sense trancar el ritme de lectura ni el plaer de llegir.
- **Després de llegir** uns quants capítols, fareu algunes activitats per aprofundir en els temes que presenta la novel·la. Aquestes activitats podran ser d'un d'aquests tres tipus:

APROFUNDIM

FEM CONNEXIONS

TALLER DE CREACIÓ

• **Un cop hagueu llegit tot el llibre**. Quan acabeu de llegir la novel·la, aprofundireu en els diferents personatges i en algun dels temes tractats. També valorareu què us ha semblat el llibre i què heu après llegint-lo i fent les activitats.

4

Primeres instruccions

Us recomanem fer llegir la presentació del dossier als alumnes, fent-los notar que té tres parts diferenciades:

- Un preàmbul per engrescar la lectura.
- Unes instruccions per representar-se la tasca que faran i l'objectiu que persegueix.
- Una proposta d'activitat a les xarxes socials.

Compartir en gran grup aquesta presentació pot encarrilar la lectura i el treball de les propostes del quadern.

També es pot fer notar als alumnes que, al final del quadern, se'ls demanarà que avaluin la feina feta.

Analitzem la portada i la contraportada del llibre

Analitzem la portada i la contraportada del llibre

Observeu l'exterior del llibre:

- Qui l'ha escrit?
- Coneixeu l'autora d'aquest llibre?
- Coneixeu cap altre llibre d'aquesta autora?
- Ha guanyat cap premi?

Després podeu observar la il·lustració i el títol:

- Què podeu observar a la coberta?
- Quines pistes ens dona sobre el llibre?
- Què significa "Katalepsis"?
- Per què s'escriu amb K i no amb C?

Síntesi

La sinopsi d'aquest llibre ens acostarà pràcticament fins al capítol II, ja que fa un plantejament inicial bastant ampli. Com que no volem fer més espòilers que el que ja ha fet l'editorial, us plantejarem unes quantes preguntes sobre la sinopsi per tal d'anar dibuixant el marc conceptual del llibre:

- Heu vist drogues legals o il·legals en ambients festius?
- Penseu que, tal com suggeriria la sinopsi, la gent que pren drogues es margina? És un camí intermedí? O és ben bé al contrari?

Prefaci

Tot just obrir el llibre, podeu trobar una dedicatòria afectuosa als fills de l'autora. La vida d'un escriptor exigeix passar molt temps en solitud i els éssers estimats, en aquests moments de solitud creadora, li són un pilar fonamental. Si passem a la pàgina del contat, trobareu un text signat per un més que conegut autor britànic, el contista i poeta romàntic: Edgar Allan Poe:

Es pot afirmar amb certesa que cap fet és tan propici per causar el grau màxim d'aflicció física i mental com l'enterrament previ a la mort. L'opressió insuportable dels pulmons, els gasos sufocants de la terra humida, l'estretor a la roba mortuària, l'abnegada rigidesa de la casa onegada, la negror de la Nit absoluta, el silenci com una

7

mar que aclapara, la presència invisible però palpable del Cid Vencedor.

Edgar Allan Poe, "L'enterrament prematur"

1. Busqueu aquest escriptor a Internet i poseu-li cara.
2. Podeu llegir també el seu famós poema [El Corb](#). Què penseu que pot tenir a veure aquest poema amb el contingut de la novel·la que llegireu?
3. Com tendim a veure la mort: com un pas inevitable o com una cosa dolenta?

Escriptor o escriptora?

Maria Mercè Roca és una autora consolidada, premiada, llegida i reconeguda per petits i grans. Però és possible que l'inici de la seva carrera hagi estat feixuc i complicat, com en la major part de carreres artístiques.

- Cerqueu-ne el perfil a [escriptors.cat](#) i llegiu-hi la informació bàsica.

De vegades, els autors i les autores s'amaguen rere pseudònims, noms ficticis els quals, generalment, sonen millor a l'oida que els noms ordinaris: Stephen King, Eugeni d'Ors són dos exemples d'aquest tipus de creadors. Busqueu a Google els seus pseudònims.

Fins aquí la vessant innocent de l'assumpte. Ara la part més fosca...

- Fent servir el vostre mòbil o l'ordinador, busqueu aquests cinc pseudònims, escribneu a qui pertanyen i per què se l'han posat.
- Quan ho tingueu debateu-ne a classe els possibles motius.

EL PSEUDÒNIM...	PERTANY A...	EL VA ADOPTAR PER...
Victor Català		
Antonio Salas		
J.K.Rowling		
Jules Semmel		
Ofeïla Dracs		

8

En les activitats d'aquest apartat s'activen coneixements sobre el consum de drogues, es fa reflexionar a l'alumne sobre la presència d'una cita i el fet que la cita sigui d'Edgar Allan Poe, un autor que té la mort com a tema freqüent i es parla dels motius que poden portar un escriptor a amagar-se rere un pseudònim.

Destaquem aquesta darrera activitat, que pretén que els alumnes s'adonin dels diferents motius que pot tenir un autor per adoptar un pseudònim.

En la proposta:

EL PSEUDÒNIM...	PERTANY A...	EL VA ADOPTAR PER...
Víctor Català	Caterina Albert	Evitar les crítiques que rebia pel fet que, sent una dona, parlés de temes incòmodes per a la societat del moment.
Antonio Salas	No se sap	Evitar ser atacat per grups violents, ja que és periodista d'investigació especialitzat en aquest tema i n'ha publicat llibres, com ara <i>Diario de un skin</i> .
J.K.Rowling	Joanne Rowling	Tenir un nom més atractiu i ocultar en part la seva personalitat, tal com li va suggerir el seu editor.
Joles Sennell	Pep Albanell	Diferenciar-se com a autor quan escrivia novel·la infantil i juvenil.
Ofèlia Dracs	Un col·lectiu d'autors	Tenir un nom suggerent que els aplegués a tots. De fet, el cognom va sorgir a partir de les inicials d'alguns dels seus membres.

Els alumnes poden veure que els pseudònims (o noms de ploma) serveixen a l'escriptor/a (i, en general, a l'artista) per:

- Diferenciar escrits seriosos i escrits satírics, o escrits juvenils i d'adults o, igualment, escriptura de diferents gèneres; per exemple, un nom de ploma per escriure novel·les i un altre per fer periodisme.
- Evitar problemes: crítiques o fins i tot atacs de caire masclista, amenaces i agressions de grups que s'estan investigant (nazis, màfia...).
- Vendre's millor: fer-se passar per anglès, per exòtic...
- Jugar amb un alter ego.
- Garantir l'anonimat en un concurs literari.

Podem proporcionar adreces d'Internet als alumnes per obtenir informació que els permeti arribar a aquestes conclusions pel seu compte. Per exemple:

- Viquipèdia: Podem consultar l'entrada sobre el [Pseudònim](#) i també podem cercar-hi entrades dels cinc autors citats en l'exercici. Tots ells en tenen.
- Article diari Ara: [Qui s'amaga darrere dels pseudònims catalans?](#)
- La Veü Jove TV: [El pseudònim a Catalunya](#)

També podem ampliar l'activitat amb altres autors coneguts, tant contemporanis com antics, de la literatura catalana i universal: Pere Quart, Pitarra, Alí Bei, Tísner, Miquel Desclot, Carter Mulford, Lewis Carroll...

Mentre llegim

Seguim els passos dels personatges

Com descobrireu en aquest llibre, els personatges, uns adolescents, viuran moltes experiències i estaran sempre a la cerca d'alguna cosa, d'un amic o d'un mateix... ja ho veureu! Aquesta cerca interior es veurà reflectida en una activitat constant, que farà que els personatges no parin de moure's d'un lloc a l'altre. Gràcies a la novel·la, podreu anar situant aquells llocs per on es mouen; per exemple, sabem que el seu institut està situat al centre de Barcelona. Això és justament el que us demanem que aneu fent al llarg de la lectura:

- Individualment caldrà que aneu assenyalant en un mapa on es troben els principals protagonistes d'aquesta novel·la: l'Eric, el Gerard, l'Edu, l'Alexis, la Lara i Bavi.
- Per a fer-ho aneu a l'aplicació Google Maps, aneu al Menú i cliqueu "Els meus llocs" > "Mapes" > "Crea un mapa".
- Feu una capa per a cada un dels personatges i compartiu el vostre mapa amb el professorat.
- Aneu marcant els punts on es troben els personatges mitjançant un "marcador".
- A mesura que un personatge es mou, heu d'anar actualitzant la seva posició amb un nou punt amb el marcador. No esborreu el punt anterior ja que d'aquesta manera, al final de la novel·la, tindreu el recorregut de tots els personatges des de l'inici fins al final.

Tot el que llegim, ja havia estat escrit? (Primera Part)

Molts llibres citen, abans de començar, fragments d'altres obres. Aquestes citacions, que són veritables tresors per a l'escriptor, ens proporcionen una pinzellada sobre l'essència del que llegirem a continuació. Ja hem vist a l'activitat d'abans de llegir el llibre una primera citació introductòria que ens dona pistes sobre allò que llegirem. De vegades la citació no sembla tenir una relació directa amb el llibre, o la relació es veu una vegada sentra de ple en la lectura.

- Us proposem que, al llarg de la lectura aneu recollint les referències literàries que hi trobareu, tant si són a l'inici d'un capítol com al bell mig. Marqueu la pàgina on és amb un post-it on l'haureu transcrit.

10

Es proposen dues activitats per fer al llarg de tota la lectura, amb la doble intenció d'ajudar l'alumne a seguir el fil argumental i de preparar una reflexió sobre dos aspectes literaris. És important que aquestes dues activitats no interrompin la lectura, per això consisteix a fer anotacions puntuals, que en finalitzar el llibre s'aprofitaran en dues activitats de reflexió.

Seguim els passos dels personatges

La proposta de la primera activitat és relacionar personatges i escenaris on es mouen. Es tracta de situar en un mapa de la ciutat de Barcelona els diferents llocs on apareix cada personatge, amb l'ajut de l'aplicació *Google Maps*.

Sugerirem a l'alumne que ubiqui els personatges al final de cada capítol, per tant, pot anar-ho anotant durant la lectura en un *post-it*.

Tot el que llegim ja havia estat escrit?

La segona activitat consisteix a identificar les referències literàries, nombroses al llarg de la novel·la, amb un *post-it* que enganxarà a la pàgina corresponent i on escriurà a quina novel·la o gènere literari pertany. Es tracta d'un exercici d'intertextualitat molt interessant però que té certa dificultat per l'alumnat d'aquests nivells. Podem ajudar-los fent-ne la reflexió conjunta al final de cada capítol.

Després de llegir cada capítol

Preludi – Una estona abans

QUÈ PASSARÀ?

Un personatge se'n presenta des del seient de darrere d'un cotxe: Èric. O, més aviat, la consciència de Èric. És català. És desconert (Èric) encara que la catalèpsia és un...
 Tècton passiomotor consistent en tensió i rigidesa muscular amb inopacitat de moviment espontani, que fa que els membres restin immòbils en la posició en què està col·locat.

Volem, doncs, que Èric és un protagonista peculiar amb una consciència molt activa però amb un cos molt, diguem-ne, passiu. Èric ens explica coses sobre un espectacle, la combinació entre catalèpsia i cocaina i finalment arriba a parlar de víctimes. Tant ell com el seu col·lega Gerard tramen alguna cosa... Resulta que els dos nois es dediquen a fer audicions il·lícites i no recomanables per a menors d'edat: provoquen que l'Èric pateixi atacs catalèpsics a través de la cocaina, una vegada d'acord a l'èxit d'èxit, provoquen una baralla estudiantil al detall i aconseguen que l'atacant se senti culpable d'un assassinat involuntari i sobretot, inesperat.

Dificultat per parlar a partir de les preguntes següents:

- Quin és el terme literari que indica quan un personatge ens parla des de la seva consciència? Què pensau que aporta aquest punt de vista a la narració?
- Us sembla que els fets de la novel·la ocorren durant la nit o durant el dia? Per què ho penseu?
- Quin creieu que és l'objectiu final dels protagonistes?

Aquest desconcertant inici ens permet intuir que, generalment, les accions estan organitzades per Èric, mentre que el Gerard, com diu el títol, comença a estar-ne fent. Èric pensa: "Doncs em sap greu, però encara no hem acabat. Encara no sap res de la meua gran idea. Una idea que en el fons també t'agrada..."

La història no ha fet més que començar... Què us imagineu? Ompliu aquesta taula a partir d'una pluja d'idees col·lectives, sigueu creatius!

Pluja d'idees – Quina és la gran idea de Èric?

Aprofundim – Què passarà?

L'objectiu d'aquesta activitat és motivar els alumnes per a la lectura de la novel·la, a partir d'una activitat d'anticipació.

També serveix per aclarir què vol dir el terme catalèpsia, que serà bàsic per entendre la novel·la.

Guerra entre tribus (una estona abans...)

L'activitat pretén fer adonar els alumnes dels prejudicis que sovint tenen vers els que són diferents; concretament, aquells que reforcen la identificació amb el propi grup de referència a base d'estereotipar la imatge dels altres. També permet fer aflorar els coneixements dels alumnes sobre les tribus urbanes. En concret, l'activitat se centra en dues d'aquestes: *canis* i *pijos*.

Sugerim aplicar una dinàmica que pot facilitar la detecció de prejudicis, per intentar definir-los a través de la mimesi i fer així una pluja d'idees a partir d'un joc teatral: feu grups de 4. Dins de cada grup, un alumne adopta el paper de *cani* i l'altre el de *pijo* i simulen una conversa. Els altres dos membres del grup anoten el que van detectant, que consideren que caracteritza aquelles tribus: frases, gestos, lèxic utilitzat, etc. A continuació, s'emplena la taula (sugerim projectar-la per fer-ho en gran grup) i s'intenta explicar l'origen d'aquests prejudicis.

Si es prefereix, l'activitat es pot centrar en altres tribus urbanes, més properes a la realitat de l'alumne.

Guerra entre tribus (Una estona abans...)

Canis i pijos. Pijos i canis. Dues de les tribus urbanes o més aviat, sectors socials que des dels anys vuitanta i finals dels noranta Taltra han regnat als nostres carrers amb menor o major acceptació social. No és una distinció única de Catalunya: al Regne Unit anomenen els canis chavs i els pijos posh.
 Èric, en dues converses, els situa com a dos enemics o víctimes de caire ben diferent.

Avui ha estat molt bé. Cal dir que no només és mèrit nostre, perquè quasi et toques amb Juan i que cans, la greca està servida, ensem molt de joc.

La vegada anterior va ser un avorriment [...] en uns pijos massa conservadors i coguts.

La societat, sobretot el sector més jove, tendeix a organitzar-se en grups socials: punks, mods, swaggers, triquis... Alguns es posen el nom ells mateixos, a altres els inclouen en conceptes creats de manera despectiva.

- Encara existeixen aquestes tribus urbanes entre vosaltres? I entre la resta de la generació?
- És possible que la joventut estigui uniformitzant-se amb el pas del temps?
- Si d'un grup social concreta, l'afavoriria o et perjudica per aconseguir ser acceptat socialment? Sobre quines tribus solem tenir més prejudicis?

A partir del que heu respost, classifiqueu les tribus urbanes que coneixeu i intenteu explicar el motiu dels prejudicis:

NOM	PREJUDICI	MOTIU

1a Part: Èric - 1_La ràbia; 2_El control

1A PART: ÈRIC - 1_LA RÀBIA; 2_EL CONTROL

Què en sabem?

En aquest primer capítol se'ns presenten diversos temes, molts dels quals estan relacionats amb les ciències i amb el funcionament del cos humà. Veuem que alguns temes aniran tenint molta importància durant la novel·la i tornarem a sortir en diversos capítols.

Així que, en primer lloc, haureu de pensar què en sabeu:

- Comenteu aquestes frases que apareixen en el primer capítol. Feu-ho primer de manera individual, compartiu-ho després amb un company o companya i comenteu-ho després amb tot el grup classe.

Frases	Comentari: Què en sè? Com l'interpreto? Quines preguntes em fa? Què hauria de caler per poder opinar?
Feu cosa de tres mesos, anem de la "sèmera actualitat". El va prometre que d'acord, que s'havia acabat, que prou cosa i prou memòria (p. 26).	
Si ho pensa bé no li agada res del que fan els seus pares (p. 27).	
Fa prop de dos anys va descobrir que era català. Però no se'n va acordat mai de més, però quan va començar a consumir coca només de manera ocasional, així que aquell bé calia veure un doctor (p. 29).	
- Mira, Èric, si ho haves de fer sense mare, la gent sempre em diu: "si sigues un noi que no t'agrada el teu pare, però sí el de l'algú altre..." (p. 30)	
- I si en ella t'has estat català i en dones per mare? (p. 31)	

Aprofundim – Què en sabem?

L'objectiu d'aquesta activitat és fer reflexionar els alumnes sobre els diferents temes que s'aniran tractant al llarg de la guia. És important promoure que sorgeixin preguntes i que s'adonin dels coneixements que necessitaran per interpretar les diferents situacions que aniran apareixent.

Es pot fer l'activitat amb aquestes frases o demanar als alumnes que en seleccionin d'altres d'aquest primer capítol que els cridin l'atenció.

Fem connexions – Consum (i)responsable (2_El control)

Recomanem veure el capítol sencer o el *Merlinari* més el fragment del capítol.

Pel que fa al debat, en cas d'haver-hi molta gent a l'aula es pot plantejar amb la dinàmica del plató televisiu: es divideix la classe en dos grups, els qui faran de públic i anotaran comportament i actituds, i els que faran de tertulians. Aquest grup, al seu torn, es subdivideix en dos subgrups diferents per defensar els dos rols: un haurà de argumentar a favor dels acceptables i l'altre a favor dels no acceptables. Després es dona veu al públic per tal que faci preguntes.

Consum (i)responsable

El Dr. Sabasa, el professor de literatura de l'Èric, és un home espavilat, com un altre professor mític de la ficció, en [aquest](#). Ambdós personatges s'assemblen moltíssimament pel caràcter fort, per no tenir paciència a la llengua i per adoptar sempre el punt just d'ironia i humor:

- Tu et penses que sóc idiota, oi? [L.]
- T'afeges a això, diu i no par de Sant Joan.

Sovint els professors, tal com ho fanien els familiars, observen de prop els seus alumnes i de vegades es troben davant de situacions morals que els porten a interpellar-los en qüestions entrañables.

En paral·lel a la sèrie *Merlí*, TV3 va emetre el *Merlinari*, un programa d'analisi i debat entre adolescents sobre els temes socials que es tractaven als diferents capítols.

- Feu un visionat del capítol 6 de la [Sèrie Responsables](#) sobre el fillof demés Kierkegaard i l'existencialisme. Des dels protagonistes, el Joan i el Gerard, assisteixen l'una a classe i l'altre als esports. A més, el Gerard patirà un breu episodi a causa de l'excessiu consum de marihuana.

En aquest altre [vídeo](#), de 2 minuts, podeu veure l'escena del mateix capítol en què Merlí parla de Kierkegaard a classe i de les seves reflexions sobre la llibertat de debatre.

Ara que heu sentit a parlar de Kierkegaard, reflexioneu sobre la llibertat de debatre:

Segons Kierkegaard, la llibertat individual, la capacitat de triar actuar d'una manera i no d'una altra espanta l'individu. No hauria de ser un motiu d'alegria i una oportunitat?

Si haguessis de delimitar els límits de la llibertat individual, quins barreres hi posaràs? N'agrees més en grans de 4 i intenta resoldre aquells que superaven aquest límit. Després poseu-los en comú i compareu els diversos graus de llibertat. A partir d'aquesta reflexió, podeu desenvolupar un codi moral de l'aula a la manera de Kierkegaard.

LÍMITS DE LA LLIBERTAT INDIVIDUAL			
Actes	Acceptable	No acceptable per submissió	No acceptable per garantia

Taller de creació – Ajudem els morts

Ajudem els morts

El padri Camí, és un llatinet que se repassa durant l'obra, li dona sentit i serveix d'argument per connectar el problema de l'Èric amb la vida del Bavi. Al llarg d'aquest projecte ens trobarem totent en diverses fases. Al Bavi li agrada molt explicar la seva història i a l'Èric li agrada escoltar-la fins que sap bé que els també s'acabaria.

Quan ens parla a l'Èric li agrada que el Bavi li expliqui aquella història d'un dia a dia, del Bavi i del padri Camí. És ben important però ha de saber estar d'atenció i no veurem cap altre. Aquel padri havia marcat perquè d'un dia a dia de un altre Bavi, cap altre Bavi, quan va col·lar el fill d'ella del Bavi per ficar-li un altre familiar, un desdona que, equivoquant-se, l'havia enterrat viu. Llavors que estava amb les mans d'atenció que s'oposava a la cosa que el no-guà intentava explicar-li, i és en una postura d'atenció, la maldada d'ella creient aquell que ningú no veuria... ve desdona d'atenció mort que devia poder explicar-ho.

I és en veure la història del padri Camí, el fill de la mare operada per una altra persona, el veure, però també aquelles imatges i desdona per les planes Bavi i l'èrica de l'obra, per l'obra de l'obra.

Veurem que la història del padri Camí, en estar ja fe bastant anys, se diu que una vegada en aquesta casa es enterra la persona amb una companyia penjada al dit, per tal que si veu el mort i no desdona d'atenció el fill, pugui fer la seva i l'enterra a través. Al final, la càrrega i la tecnologia han anat molt i és més difícil que ningú sigui... i és com veurem més endavant, no és impossible.

Podria pensar una solució?

- Imagina que sou una cooperativa tecnològica basada en l'electrònica i la Generalitat ha fet un concurs per encarregar un nou aparell a una empresa amb la vostra. L'aparell en si és una màquina per generar que si la sistema una persona viva aquesta tingui la memòria de comunicar-se amb respostes amb l'encarregat de l'empresa i de com es responen:
 - No es pot aconseguir.
 - El desenvolupament del dispositiu ha de poder localitzar fàcilment on és l'aparell.
 - El desenvolupament del dispositiu ha de poder localitzar fàcilment on és l'aparell.
- Preneu un llibre per presentar la responsabilitat de la Generalitat en el qual es descriu totes les especificacions tècniques de l'aparell. Tingueu en compte que heu de presentar aquesta responsabilitat sense acceptar la vostra proposta, per tant penseu en els diversos avantatges que ofereix i com els fareu constar al llibre.

Aquesta activitat es pot plantejar com un exercici de creació literària, com un projecte de tecnologia o fins i tot com una activitat d'emprenedoria. En el primer cas, els productes dels alumnes seran fantàsiosos; en el segon, caldrà que s'ajustin a unes condicions i característiques tècniques, tant la proposta com la descripció que se'n faci. En el cas de l'emprenedoria, l'èmfasi es posarà en la presentació del projecte a un hipotètic concurs de la Generalitat.

Òbviament, també pot ser un projecte interdisciplinari.

1a Part: Èric - 3_ El pla; 4_ El cop

Aprofundim - Tu menys que ningú

1A PART: ÈRIC - 3_ EL PLA; 4_ EL COP

Tu menys que ningú

En aquest capítol veiem com el besavi d'Àngel troba la prova que el jove està consumint cocaïna i preocupat per ell, va a parlar amb l'Èric:

- La saps que a la nostra família... ve continuar el besavi Quim.
- Si Bavi ho ve molt bé... diu l'Èric intentant evitar que li torni a parlar de l'esquizofrènia que havia patit lavi Miquel.
- Cap problema que l'esquizofrènia és una malaltia que desorganitza el procés mental, destrueix progressivament els records i incapacita per captar la realitat. Per això alguns es diu que l'esquizofrènia té una doble personalitat. Un defecte, d'altres, del cervell, una malaltia que potia ser hereditària.
- No em val fer pesat Èric, però de la mateixa manera que els efectes es poden patir amb drogues, també poden tenir efectes secundaris en una persona que, com tu, pateix una malaltia nerviosa...
- En un sonnet com jo, deus voler dir Au, va, no et tallis!
- Pés he que no em tallis i'ho dic ben clar i en repetició el mateix que et va dir el metge: tu menys que ningú no hauries de drogar-te, tros de soca!
- Chome ha pronunciat les darreres paraules amb un lèu tremolor de mans i Bavi. Està efecte (p. 51-52)

La conclusió del besavi és clara: "tu menys que ningú". Penseu que té raó l'avi de ser tan contundent?

- Busqueu informació per poder respondre a aquesta pregunta amb fonament científic. Per fer-ho poseu-vos en grups de 3. Cada membre del grup s'haurà d'especialitzar en un dels temes següents:

ALUMNE/A	ALUMNE/A/B	ALUMNE/A/C
Especialista en esquizofrènia	Especialista en drogues i malalties nervioses	Especialista en herèditat i malalties mentals
<ul style="list-style-type: none"> • Causes • Síntomes • Tractaments 	<ul style="list-style-type: none"> • Efecte de les drogues en el desenvolupament de malalties mentals • Com pot afectar el consum de cocaïna en el desenvolupament o l'èric de l'esquizofrènia? 	<ul style="list-style-type: none"> • Què vol dir que una malaltia mental té una causa hereditària? • En quin grau i quines malalties mentals són hereditàries? • L'esquizofrènia pot ser hereditària?

Algunes fonts d'informació que podeu consultar

- Canal Salut <http://canalsalut.gencat.cat/ca/detalls/articulo/Esquizofrenia>
- Hospital Clinic <https://portal.hospitalclinic.org/ca/malalties/esquizofrenia/causes-i-factors-de-risc>
- Consorci d'Educació - Banc de treballs de recerca https://www.edubca.cat/rca_geno/treballs_recerca/2012-2013-07-1-TR.pdf
- Hospital Sant Joan de Déu <https://fotos.hsjdcm.org/ca/articulo/malalties-mentals-hereditaries>

Per respondre els interrogants, ajunteu-vos tots els alumnes especialistes del mateix tema i, conjuntament, cerqueu informació que pugui respondre la pregunta. Preneu apunts de la informació trobada, anotant sempre d'on heu tret la informació. No copieu directament informació d'internet; resumiu-la amb les vostres paraules, així ho entendreu millor i ho podreu explicar als companys.

Alumne expert en:

Resum de la informació que hem trobat:

Bibliografia / Webgrafia:

Ara torneu a ajuntar-vos amb els companys del grup base, és a dir, uniu-vos un alumne A, un B i un C i compartiu la informació que heu trobat en el grup d'experts. Assegureu-vos que tots els membres del grup comprenen la resposta.

• A continuació argumenteu si el besavi Quim té raó quan diu a l'Èric de manera contundent: "tu menys que ningú no hauries de drogar-te, tros de soca" (p.52).

Creiem que el besavi té raó/no té raó en dir-li "tu menys que ningú" ja que...

Les dades que recolzen aquesta afirmació són...

Bibliografia / Webgrafia:

L'objectiu de l'activitat és que els alumnes coneguin les característiques i les causes d'algunes malalties mentals, es plantegin si poden ser hereditàries i reflexionin sobre la interacció que poden tenir amb els efectes de les drogues. I que apliquin aquests coneixements a l'anàlisi de la situació de la novel·la.

Segons la destresa dels alumnes es pot fer una cerca guiada d'informació a partir de les adreces que es proposen o deixar la cerca lliure.

Se suggereix una organització en grups d'experts per a la primera part de l'activitat, per tal que després retornin al seu grup base i escriguin el text argumentatiu de manera col·laborativa.

Fem connexions – L'insatisfet crònic

L'insatisfet crònic - (4_ El cap)

La literatura sempre s'ha alimentat del conflicte. En la novel·la negra, en les pel·lícules d'acció i en les sèries d'humor, trobem sovint un model de personatge envoltat de problemes, buscats i trobats: és l'insatisfet crònic. L'Eric n'és un exemple:

Des que és petit s'ha acostumat a aquella sensació d'intranquil·litat constant, de desassossec, d'inquietud que difícilment es calma. Sovint, l'Eric pensa que aquesta és la seva maledicció, angúnia-se per a tota la vida. I, per més que digui, controla. (pàg. 55)

Les característiques bàsiques d'aquest personatge són:

- Se sent sol al món i buit d'estima
- Tendència a la irreflexió i l'heroisme
- Té tendències autodestructives
- Té pocs amics i té enemics forts

• Apreneu breument com penseu que es manifesten aquestes característiques en l'Eric:

Sentir-se sol i buit d'estima	
Pocs amics i enemics forts	
L'autodestrucció	
La irreflexió i l'heroisme	

22

L'activitat, que entra de ple en la dimensió literària, explora el perfil d'un tipus freqüent de personatge: l'insatisfet crònic.

Es proposa als alumnes que identifiquin les característiques d'aquest perfil en el personatge de l'Eric i, a continuació, se'ls demana que facin el mateix amb tres personatges de ficció coneguts.

Per bé que la guia cita alguns personatges de còmics o novel·les susceptibles d'analitzar segons aquest perfil, és recomanable optar pels que siguin coneguts pels alumnes, per tant, potser caldrà substituir-los:

- Don Draper és el protagonista de la sèrie *Mad Men*, sobre el boom de la publicitat.
- Rick Grimes és el policia incansable de *The Walking Dead*,
- Kylo Ren és el nou Darth Vader als episodis VII, VIII i IX d'*Star Wars*,
- Butxana i Carvalho són dos detectius de la literatura catalana creats per Ferran Torrent i Vázquez Montalbán, respectivament,
- Cersei Lannister és la dama de ferro de la família Lannister a *Joc de Trons*.

1a Part: Èric - 5_El número; 6_L'atac; Interludi

Per proposar les activitats *Aprofundim* i *Fem connexions* corresponents al capítol 5 s'ha seleccionat un fragment de la novel·la que fa al·lusió a *Terra Baixa*; concretament, la identificació del protagonista, l'Èric, amb en Manelic, l'innocent pastor del drama creat per Àngel Guimerà. Tanmateix, en l'activitat *El drogata*, de caire científic, aquesta referència no es treballa, sinó que es deixa per a l'activitat següent, *De la terra alta a la més baixa*, que proporciona la informació i la formació necessària per entendre la referència literària del llop i el pastor, amb un exercici de canvi de registre lingüístic.

El "drogata"

L'activitat té tres parts, amb tres objectius diferenciats:

En la primera part, es pretén que els alumnes reflexionin sobre l'acceptació social de diferents tipus de drogues i del seu patró de consum.

A continuació, es fa una cerca guiada d'informació que es comparteix amb presentacions digitals per grups. La idea és que obtinguin informació sobre les drogues més conegudes i la contrastin amb la que ja tenien. L'objectiu és, doncs, fer-los conscients de les situacions on es prenen drogues i la necessitat de prevenir-ne el consum.

Es pot afegir una activitat d'avaluació en la qual es coavaluïn les exposicions orals i presentacions digitals dels diferents grups mitjançant una rúbrica. A partir de la coavaluació, cada grup hauria de reflexionar sobre el treball fet, millorar la presentació i, en activitats posteriors, prestar atenció al producte audiovisual i oral, transferint el que han après.

Finalment, en la tercera part, s'apliquen els coneixements apresos en l'activitat a un producte final, que consisteix en una proposta argumentada sobre com fer prevenció del consum de drogues entre la gent jove.

1A PART:
ÈRIC - 5 _EL NÚMERO; 6 _L'ATAC; INTERLUDI

El "drogata"

L'Èric i en Gerard arriben a la casa de la Nika, a la festa de la qual no han estat convidats. L'Èric sap que l'anomenen el "drogata" que ell i en Gerard són una presència proscrita. L'Alexis ho deixa ben clar quan els rep:

- No sou benvinguts. Au, foteu el camp que ningú us ha convidat (p. 74).

Com ja sabem, L'Èric i en Gerard temen un pla (per al qual necessiten cocaïna) i per convèncer l'Alexis que els deixi quedar l'Èric diu una petita mentida.

- A banda de les flors, no porto res, registreu-nos, si voleu -afirma l'Èric tot esperant que ningú ho faci, perquè llovers si que es posaria en un compromís. (p.75)

L'Èric es ben conscient que estan marginats, ja que descobreix que quasi tota la classe ha estat convidada menys ells. Es planteja si tot és culpa de la cocaïna.

No pot evitar preguntar-se una vegada més, per què els marginen, ja que el coqueteig amb la cocaïna no és prou motiu; com si d'altres no es col·loquessin! I com sempre, es topa amb la mateixa resposta, l'única que sap trobar: l'Alexis no el sapria, és una qüestió personal, d'instint que en diuen empatia. Amb la mala sort per l'Èric i de rebot per a en Gerard, que l'altre és qui guita el ramat i imposa els criteris. És el llip i ell, un pobre Manelic.

Sembla que la cocaïna no està ben vista en aquesta festa, però sí l'alcohol, que la gent es pot servir lliurement, tot i que l'Èric no el tasta perquè té por que interfereixi amb la cocaïna i li espenteli el pla.

26

• Tal com veiem en el capítol, l'acceptació del consum de certes drogues difereix segons les ocasions. Fixeu-vos en la taula següent:

Què?	Quan?	Qui?
<ul style="list-style-type: none"> Cocaïna Tabac Cannabis Alcohol de baixa graduació (vi, cervesa...) Alcohol d'alta graduació (destil·lats com el whisky, aguardents, licors...) Píndoles estimulants 	<ul style="list-style-type: none"> Dinar o sopar familiar Festa infantil Discoteca Festa de graduació de l'institut Festes universitàries Concerts de festa major Bar o Restaurant Festa en una casa Platja o mustanga Partit de futbol 	<ul style="list-style-type: none"> Menors de 12 anys Joves de 12 a 16 anys Joves de 16 a 18 anys Joves majors de 18 anys Adults Majors de 65 anys

Quines associacions de "què, quan i qui" faríeu que considereu que estan acceptades socialment?

Per exemple: considerem que està acceptat socialment que els adults beguin vi en una festa familiar.

Quines associacions de "què, quan i qui" faríeu que considereu que no estan acceptades socialment?

En el cas de l'Èric, què creieu que influïx més en el fet que el marginin: que prengui cocaïna o que l'Alexis li tingui mania? Justifiqueu la resposta.

27

• Cerqueu informació entre tota la classe sobre el consum de drogues en la nostra societat.

a) Organitzeu-vos per grups de treball; cada equip s'haurà d'especialitzar en una droga diferent: cocaïna, tabac, cannabis, alcohol de baixa graduació (vi, cervesa...), alcohol d'alta graduació (destil·lats com el whisky, aguardents, licors...) o amfetamines.

Podreu trobar informació en aquestes pàgines oficials de la Generalitat de Catalunya:

- Efectes i riscos de les drogues
- Tot el que necessites saber sobre les drogues
- Dades sobre el consum de drogues a Catalunya

b) Resumi la informació en 6 diapositives per presentar-la a la resta de la classe:

Diapositiva 1. Nom de la droga en la que us heu especialitzat

Diapositiva 2. Efectes

Diapositiva 3. Riscos

Diapositiva 4. Incidència de consum entre els joves

Diapositiva 5. Característiques d'aquest consum, com per exemple:

- Percentatge de joves que consumeixen ocasionalment i/o habitualment aquesta droga
- Edat a la qual els joves comencen a prendre aquest tipus de drogues
- Diferències de consum segons el dia de la setmana o període de l'any
- Diferències de consum segons el sexe
- Rasons per les quals els joves prenen aquesta droga

Diapositiva 6. Conclusions:

- Què us ha sorprès de les dades que heu trobat?
- Què no us ha sorprès de les dades que heu trobat?
- Com interpreteu les dades: creieu que el consum d'aquesta droga és un problema prioritari a tractar amb els joves?

c) Feu les presentacions que heu preparat davant de la classe.

d) Una vegada les hagueu escoltat totes, argumenteu com caldria prevenir el consum de drogues entre la gent jove, seguint l'esquema següent:

28

Després d'escoltar totes les presentacions, penso que el treball de prevenció del consum de drogues entre la gent jove hauria d'estar relacionat amb....

Les dades que recolzen la meua opinió són....

Altres aspectes que cal tenir en compte són....

Per tant concluc que....

29

Fem connexions - De la terra més alta a la més baixa (6_L'atac)

 De la terra alta a la més baixa (6_L'atac)

En Manelic és un jove pastor de la Terra alta, símbol de la puresa humana, que baixa a la Terra mitjana, la ruralia, on ja comencen els pecats, a cuidar una masia propietat d'en Sebastià, un terratinent totalitari. Allà s'enamorarà d'una noia de la Terra baixa, la ciutat, el germen de la corrupció humana.

Aquest és l'argument de *Terra Baixa*, un dels clàssics del teatre de la literatura catalana, escrita per [Àngel Guimerà](#).

Fixeu-vos en aquesta escena de l'obra:

ESCENA VIII

MARTA (*satisfeta que ell no se'n vagi*): I t'he enganyat jo, i estic contenta d'haver-te enganyat! I mira: me n'én ric de tu, com tothom, mira! (*Riu com baixa*) Sí, sí, me'n ric! I encara espero l'altre! (*Ell corre cap a la taula i agafa la ganiveta*)

MANELIC: Pel nom de Déu que aquí mateix...!

MARTA (*corrent a agafar-lo pel braç esquerre*): Sí, sí, t'enganyo! Encara t'enganyo! Que vindrà l'altre! (*Arrenca una rialla feresàstica*)

MANELIC (*ajuntant la ganiveta*): Que et mataré!

MARTA (*rient i plorant*): Matalà! Matalà! A que no em mates!

MANELIC: Què anava a fer! No puc, no!

MARTA (*refermant-s'hi al veure que s'aparta*): Ah, covard! Que ja es veu que t'has venut per diners! (*Agafant-se a Manelic perquè la fereixi*)

MANELIC: Doncs tèt! Maleïda! (*Ferint-la en un braç*)

MARTA: Ah! (*Satisfeta*) A la fi!

MANELIC (*llençant la ganiveta amb espant*): Oh, Déu meu! Què he fet jo!

MARTA: És sang! Sang meval! I tu has sigut!... (*Sostenint-se a la taula*) Oh, quin goig! Si ric! Mira com ric! I ara ric d'altra!

MANELIC: Maleït jo! Maleït jo cent cops, que sóc com les bèsties salvatgines!

A *Katàlepsis*, al capítol de l'atac, trobem aquesta descripció:

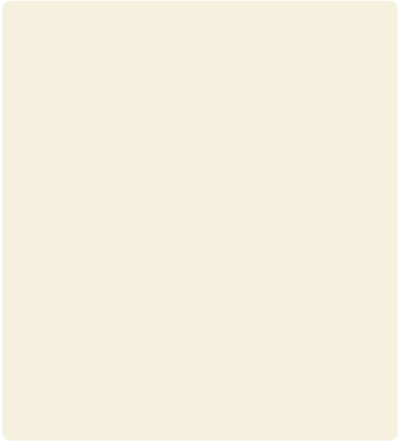
No pot evitar de preguntar-se una vegada més, per què els marginers, ja que el coqueteg amb la cocaina no és prou motiu [...] L'Alexis no el sorprèn, és una qüestió personal, d'allò que en diuen empatia. Amb la mala sort per a l'Èric - i de rebot per a

30

en Gerard - que l'altre és qui guia el ramat i imposa els criteris. Ell és el llop i ell un pobre Manelic. Però com aquest, espera guanyar la partida.

A continuació s'hi narra la batalla de l'Alexis i l'Èric. En aquest cas amb un llenguatge col·loquial, que inclou insults ben actuals.

- Ara us toca fer el mateix amb l'[escena final](#) de *Terra baixa*. Descriviu-la amb un diàleg actual, fent servir el vostre llenguatge.

31

Aquesta activitat, aparentment, és un aclariment de la referència literària que hi ha a l'anterior, quan es compara la personalitat de l'Èric amb la d'en Manelic de *Terra Baixa*:

Amb la mala sort per a l'Èric - i de rebot per a en Gerard - que l'altre és qui guia al ramat i imposa els criteris. Ell és el llop i ell un pobre Manelic. Però com aquest, espera guanyar la partida.

A la vegada, és un pretext per fer un exercici de transport, freqüent en els tallers de creació literària: reescriure el fragment canviant-ne el registre lingüístic. L'exercici pot servir perquè els alumnes s'endinsin en el món de *Terra Baixa* i, a la vegada, per començar una discussió sobre el registre lingüístic que s'hi fa servir: se senten identificats amb el llenguatge que utilitzen els personatges? Creuen que és fidel a la realitat? Està actualitzat?

2a Part: Gerard - 7_El penjat; 8_El joc

Aprofundim - Penjat de la catalèpsia (7_El penjat)

2APART: GERARD - 7_EL PENJAT; 8_EL JOC

Penjat de la catalèpsia

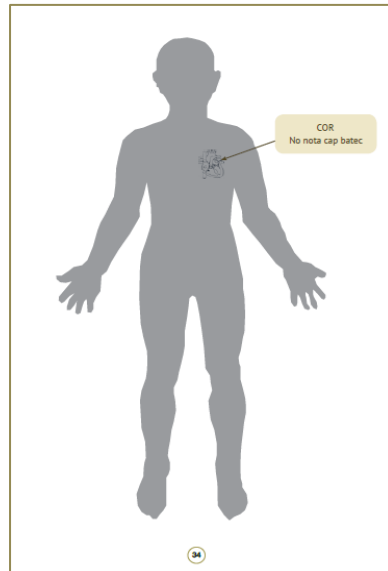
Com hem vist, les coses es comencen a torçar: no és en Gerard qui està controlant la situació sinó l'Alexis, que ha decidit que temporàriament l'Eric amb el seu cotxe. En Gerard accepta les ordres que l'Alexis i l'Édu li donen, així que s'asseu darrere el cotxe amb el cos de l'Eric catalèptic a sobre.

El cos de l'Eric està molt fred, fred com un caramell. En Gerard posa la mà damunt del seu cor i no nota cap bateg ni respiració. Ja ho sap, que així li passa, que quan té un atac, no mostra indicis vitals, el cos baixa de temperatura, els bategs del cor s'interrompen al mínim i la immobilitat és total. Ho sap, però no pot evitar agitant-se. [...] En Gerard es pregunta si en aquell moment preta l'Eric pot sentir alguna cosa, si el seu cervell, el conscient, capaç de copsar què passa, ja que generalment es veu que si però hi ha espores en les quals pren la consciència. Si no, l'ha perdut, es deu cagar en tot plegat, començant per ell. Tem que hagi pres més cocaïna del compte i estigui mort de ventós. Però encara és aviat per saber-ho, perquè sap per l'Eric que la gent que la prima per culpa de la cocaïna ja al cap d'unes hores d'haver-la consumit (p.88).

Veiem doncs que l'Eric sembla mort... o realment deu ser mort? Té molts sistemes afectats i per això en Gerard dubta de si és mort o no. El que sí que sabem del cert és que dins del seu cos estan passant moltes coses i en molts llocs diferents. Podries identificar a partir de les observacions del Gerard què deu estar passant dins del cos de l'Eric?

- Indica en la silueta de la pàgina següent allò que en Gerard pensa que deu estar passant dins del cos de l'Eric.
- Fiant-te en l'exemple, dibuixa els sistemes afectats (circulatori, respiratori, locomotor o nerviós) i situa cada símptoma en el que correspongui.

22

• Discutiu amb tota la classe les funcions de cada sistema i decidiu si això pot provocar la mort o no tot omplint la taula següent. Fixeu-vos en l'exemple:

Sistema	Quina funció compleix?	Què deu estar passant al cos de l'Eric?	Això li pot provocar la mort?
Circulatori	La seva funció és transportar a través de la sang oxigen i nutrients a tots les cèl·lules del cos i de portar les substàncies de rebuig als òrgans excretores.	Té el pols molt feble, per tant veï dir que el cor està bategant a una velocitat per sota del que és normal, alentint la circulació de la sang.	Si continua en aquest estat de "repòs", aquesta poca circulació de la sang és suficient per mantenir-lo en vida, ja que en no estar realitzant un esforç físic la demanda d'oxigen no deu ser molt alta.
Respiratori			
Locomotor			
Nerviós			

En Gerard es consola pensant que tots aquests missatges provinents del cos de l'Eric són simplement símptomes de la catalèpsia. Per parelles, busqueu informació sobre aquesta malaltia, posicioneu-vos respecte a la següent decisió i compartiu-la amb la resta de la classe tot fent un debat.

E'Eric és mort ja que un atac de catalèpsia no...
E'Eric no és mort, sinó que està patint un atac de catalèpsia ja que...

38

En l'activitat de la silueta es pretén que l'alumnat sigui conscient de com la catalèpsia afecta diferents sistemes del cos i com aquests sistemes estan interrelacionats. Caldria que hi indiquessin, especialment:

- El cor i el seu batec fluix.
- La baixa taxa de respiració senyalant els pulmons.
- La baixa temperatura corporal.
- El sistema locomotor en relació a la rigidesa.
- I el cervell en relació a la consciència.

Es pot facilitar aquesta identificació posant quatre siluetes que representin cada un dels sistemes implicats: sistemes circulatori, respiratori, locomotor i nerviós.

Pel que fa a la taula, es proposa fer-la conjuntament amb tota la classe, entenent que són temes que ja s'han treballat: també es podria omplir per grups o per grups d'experts, si es considera que els alumnes necessitaran realitzar una cerca d'informació per completar-la. L'objectiu d'aquesta taula és fer reflexionar als alumnes sobre la funció d'aquests sistemes i sobre si la seva funció és vital o no.

2a Part: Gerard - 9_La volta; 10_El truc

Aprofundim - Catalèpsia i cocaïna, on afecten realment les drogues? (10_El truc)

2APART: GERARD - 9_LA VOLTA; 10_EL TRUC

Catalèpsia i cocaïna, on afecten realment les drogues?

En aquest capítol veiem com en Gerard aconseguí arribar a casa la Nika i, per tal que les noies entenguin el per què de tot el que ha passat decidí explicar-los tota la veritat. Necessita doncs parlar de la malaltia que patia i Eric i la relació amb el consum de cocaïna.

L'explicà. Des del principi. Des que va començar la juguesca o la sortida de les discoteques, quan Eric va comprovar que podia controlar la catalèpsia amb la cocaïna.

- Catalèpsia? - preguntà la Lara, confuso. L'Eric m'havia explicat que era epilèptic...
- I catalèpsia també assegurà en Gerard. La catalèpsia com l'epilèpsia, és una malaltia nerviosa que et deixa encoratrat, no et pots moure gens, sembla que no respiris i tampoc no es nota que et corruï. Va saber que la Lara entenia coca el veu que la cocaïna pot potenciar-la.
- Però és boig o què? - protestà la Lara.

■ Reflexioneu sobre aquest paràgraf i escriviu individualment la resposta a la pregunta que formula la Lara:

- Però és boig o què? - protestà la Lara.
La meua opinió és que...

Què vol dir que una droga pot potenciar una malaltia? Per poder respondre aquesta pregunta amb una mica de fonament, caldria que entenguéssim com afecten les drogues una vegada han entrat dins de l'organisme.

Tenim clar que aquestes substàncies afecten el sistema nerviós... però on, exactament? Per descobrir-ho primer haurém de recordar totes aquelles parts que formen part del sistema nerviós. Recordem-ho:

■ En primer lloc, busqueu informació sobre el sistema nerviós. Podeu consultar algun d'aquests enllaços:

- [Pàgina de Miriam Rodríguez](#)
- [Mèdica de l'Escola de Medicina, Universitat de València](#)
- [Información del IISG de l'IAA \(Grisol Méndez\)](#)

38

■ Ara que teniu informació, feu un esquema del sistema nerviós que inclogui com a mínim els següents conceptes:

■ sistema nerviós central, sistema nerviós perifèric, meninges, medulla espinal, nervis perifèrics, neurones, axonotermi, axonotermi.

39

Ara aprofundim una mica més i ens fixarem en les neurones. Són unes cèl·lules del sistema nerviós especialitzades en la recepció d'estímul i la conducció de l'impuls nerviós. Però, com són les neurones?

■ Busca una imatge d'una neurona i les seves parts i les seves parts i copia-la o dibuixa-la a continuació. Abans, pots consultar alguns d'aquests enllaços:

- [Mèdica de l'Escola de Medicina, Universitat de València](#)
- [Pàgina de l'IAA \(Grisol Méndez\)](#)

Esquema o dibuix d'una neurona i les seves parts:

40

neurones amb les altres, i és que les neurones no s'arriben a tocar, sinó que es comuniquen entre elles mitjançant unes connexions anomenades sinapsis.

■ Visualitzeu algun dels següents vídeos amb tota la classe i comentau-los per arribar a comprendre com es produeix la sinapsi entre les neurones.

- [Vídeo en anglès](#)
- [Vídeo en català](#)

■ Una vegada haguessis vist el vídeo feu un resum explicant com es produeix la sinapsi neuronal.

La sinapsi

Què passa amb les sinapsis quan s'han consumit drogues? Doncs els efectes poden ser diferents segons la droga que s'ha consumit. En general, podem agrupar els efectes en quatre tipus:

Text i imatge procedents de: <https://www.researchgate.net/publication/327237273/figure/fig/1/figure-fig1/327237273/figure-fig1.png>

41

- 1) Certes drogues tenen una estructura molecular molt semblant a la d'alguns neurotransmissors, de manera que els imiten i es fixen sobre els seus receptors específics a la membrana de la neurona postsinàptica, però sense activar-los. Aleshores, aquests receptors estan ocupats per unió-se als neurotransmissors.
- 2) Certes drogues bloquegen un neurotransmissor de manera que n'impedeixen la funció a la membrana postsinàptica.
- 3) Certes drogues augmenten la presència de neurotransmissor a l'espai sinàptic implicant la seva recaptura cap a la neurona presinàptica.
- 4) Altres drogues fan el mateix que en el tipus 3, però estimulant la seva secreció.

■ Intenteu relacionar aquests 4 tipus de mecanismes d'acció amb els queu dibuixos que us posem a continuació.

Escriviu per a cada dibuix quin és el mecanisme d'acció de la droga

Responen als mecanismes d'acció de diferents drogues:

Busqueu exemples de drogues per a cada un dels tipus:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Ara que sabeu de quina manera cada droga afecta els neurotransmissors, trieu una de les que heu estudiat i en grup prepareu una performance en la qual simuleu una sinapsi quan no hi ha drogues al cos i una sinapsi quan està accionant la substància que heu triat. Podeu inspirar-vos en aquest vídeo. Procureu que cada grup representi una droga diferent.

Enregistreu la performance en vídeo i compartiu un enllaç on es pugui veure.

42

L'objectiu de l'activitat és aprofundir en el model estimul-resposta i entendre el funcionament del sistema nerviós. Caldrà recordar o introduir informació sobre el funcionament general del sistema nerviós, així com de les neurones. A continuació s'aprofundeix en el coneixement del funcionament de la sinapsi i l'acció de les drogues sobre els neurotransmissors.

Es proposa que les primeres activitats siguin individuals perquè cada alumne estructuri els seus coneixements; però, si es preveu que alguns alumnes tindran dificultats, es poden fer en parelles o en gran grup, com a mesura de suport.

La *performance* es podria substituir per un model fet per ordinador o per una maqueta. L'objectiu és que estructurin com es produeix la sinapsi en absència de drogues i amb drogues. Per editar el vídeo poden utilitzar l'aplicació [We video](#).

2a Part: Gerard - 11_La Bola; 12_La topada; 13_El cau; Interludi

Aprofundim – Tot se sap: i per què no?

2A PART: GERARD - 11_LA BOLA; 12_LA TOPADA; 13_EL CAU; INTERLUDI

Tot se sap: i per què no?

Veiem que al llarg dels capítols els esdeveniments s'estan precipitant i comencen a entrar en joc també els familiars dels adolescents implicats. L'Edu és mort i l'Alexis està en coma, i de l'Eric segueixen sentint-se saber-ne res. A l'hospital, els pares de l'Eric, els Ambrós, s'enfronten amb Gerard, a qui consideren culpable del que ha passat al seu fill, i amb la família de l'Alexis, els Fontcuberta. Els Ambrós no s'acaben de creure (o no volen creure) que l'Eric consumís cocaïna, malgrat que, pel que diu el pare Fontcuberta, tothom sembla tenir-ne la certesa.

L'Espectacle està servit. Dues famílies enfrontades. [...] En Gerard se'n fa creus, de l'actitud que mostra els Ambrós. I ha de donar la raó a l'Eric: «Et sempre li diu que és un esperit: quan et fimo que els seus pares són una hipòtesis. Estan objectes, és clar que ho estan, però no tant pel fet de tenir el fill desaparegut i en possible perill, sinó per la desafortunada sorpresa que ha representat per a ells assabentar-se que el noi fins i tot amb la cocaïna i el pitjor, el que no poden encastar és que s'hagi venut que l'Eric és catalàtic». (p.136)

I és que, com ja vam veure als primers capítols, els pares de l'Eric consideren que ningú no ha de saber que el seu fill pateix catalàtia:

Hí ha cases que és molt millor que no surtin de casa; ningú no n'ha de fer res; li havia repetit sovint el pare. (p.30)

• Discutiu amb el grup classe:
• Per què penseu que els Ambrós volien ocultar la malaltia del seu fill?
• Coneixeu altres casos de malalties que la gent que les pateix o el seu entorn intenten amagar?
• Sabeu què vol dir la paraula estigmatització?

Llegiu individualment aquest text sobre l'estigmatització de les malalties mentals i responen a les preguntes posteriors:

Malaltia mental: Estigma social

Introducció: En el nostre país vora un milió de persones pateix una malaltia mental de característiques greus i els estudis ens diuen que aproximadament un 15% de la població arribarà a desenvolupar un trastorn mental. El que s'observa en els diagnostics és una discriminació per part de la població general, fet que els acaba suposant una dificultat a l'hora de desenvolupar positivament i establir la seva vida quotidiana.

Objectius: s'avalua el nivell d'estigma d'una mostra determinada i es planteja un programa que permeti la disminució de l'estigma.

Metodologia: es realitza una enquesta a través d'una adaptació del qüestionari "Opinions hacia la enfermedad mental (OMI)" a un grup concret de la població de Lleida per tal de valorar el nivell d'estigma que presenten.

Resultats: s'evidencia un 1.1% de la població amb un nivell d'estigma alt, un 42.3% amb un nivell moderat i un 50.6% amb un nivell baix, sent insignificant les diferències entre sexes però manifestant un major o menor nivell d'estigma en funció del contacte previ amb la malaltia o de l'edat del participant.

Discussió: són diversos els estudis que demostren que la població diagnosticada de patologies mentals està sotmesa a discriminacions constantment per part de la població, i la població entrevistada en aquests estudis evidencia que sovint es tenen molts prejudicis per falta de coneixement, com la perillositat de l'affectat dependent de la patologia.

Conclusions: tot i que ja fa temps que s'està treballant en la reducció de l'estigma, continua sent molta la gent que segueix tenint prejudicis sobre aquests usuaris del Sistema de Salut, sobretot en l'àmbit laboral, pel que s'ha considerat adequat enfocar el programa a empreses, fent participar a treballadors i alts càrrecs.

Serrés, A. (2016) *Malaltia mental: Estigma social*. TFG d'Infermeria tutoritzat per Maria Sánchez, Universitat de Lleida.

- Quines dades dona el text sobre la incidència de les malalties mentals entre la població? Penseu que això és molta gent o poca?
- Quin és l'objectiu del treball que es presenta i com ho fa per respondre a la pregunta que es planteja?
- Què et sorprèn dels resultats que explica?
- En les conclusions, què considera l'autora del treball que s'hauria de fer? Hi estàs d'acord?

En el text hem vist com les persones que pateixen malalties mentals sovint són estigmatitzades i que això és degut al desconeixement que tenim d'aquestes malalties.

- Per entendre una mica més aquestes persones i el que senten i els passa us proposem que visioneu el documental *Libus contra l'estigma*. A continuació, feu un debat amb tota la classe sobre allò que us ha sorpres, allò que ja sabeu i allò que us ha fet reflexionar.
- Què us sembla que hauríem de fer per millorar la qualitat de vida d'aquestes persones?

No només les persones amb malalties mentals han estat estigmatitzades socialment. Altres malalties, diferents segons l'època i el context, també han provocat rebuig social. Un exemple actual és el cas de la SIDA.

- Podeu fer una recerca sobre aquest tema buscant informació o a través de novel·les que en parlen, com poden ser: *El pes de la por*, de Jordi Sierra i Fabra (Alfaguara, 1998) o *Fins que passi el que passi*, de Martha Humphreys (Barcanova, 2016).

L'objectiu de l'activitat és conscienciar els alumnes de l'estigmatització que pateixen les persones que tenen malalties mentals.

Per tal de fer la primera discussió general amb tot el grup classe es pot utilitzar la plataforma digital [Padlet](#), que permet que els alumnes vagin escrivint les seves opinions en un mur digital, que pot controlar el docent.

En la segona part de l'activitat, les preguntes per a la lectura del text es poden fer més obertes o més tancades segons el nivell lector de l'alumnat.

A continuació es proposa el visionat d'un documental sobre aquesta problemàtica, per tal de motivar la reflexió sobre aquest tema en l'alumnat. Finalment, la guia alerta que hi ha altres malalties estigmatitzades, no sols les mentals. D'aquesta manera podem connectar la temàtica amb les malalties de transmissió sexual. Podem parlar, per exemple, de la transmissió de la SIDA entre el col·lectiu gai. La guia suggereix dues opcions: una cerca lliure d'informació o bé llegir dues novel·les sobre el tema (un cop acabada la lectura de *Katalepsis*).

Fem connexions – Ludòpates del segle XXI (13_El cau)

Ludòpates del segle XXI (13_El cau)

Són quarts d'una del migdia d'un diumenge il·luminats de primavera, un diumenge en què, si ho fas normal, encara estaràs dormint com un soc perquè la nit abans, el dissabte, havies anat de gresca a la discoteca o havies estat jugant al póquer o al cau a casa dels omics.

Aquest és un dels molts pensaments evasors que té el Gerard durant tot el procés de recerca de l'Eric; en aquest cas concret, en el moment d'arribar a casa de l'Alexis, on intuïen que podria estar el noi.

Diençada sembla un pensament innocent. Però, si ens hi fixem, ens podem adonar d'una afició ben particular d'aquesta dècada: el póquer. Dins anys ens ja van començar a popularitzar-se les timites de póquer online, van començar a aparèixer en programes nocturns de cadenes de televisió privades, on competidors online jugaven i apostaven quantitats cada cop més importants. Aquests programes van començar a ser acompanyats per anuncis constants, construccions de cases d'apostes en tots els pobles i barris, publicitat a les samarretes dels equips de futbol... I, com qui no vol la cosa, el joc i les apostes s'han instal·lat en el dia a dia de molta gent, com si visquéssim dins d'un casino les 24 hores del dia.

Històricament les societats han tingut un vincle cultural normalitzat amb el joc. En tenim molts exemples: la partida de dòmino de les persones grans, les bales en els infants dels voltants, els escacs a l'Orient o els jocs amb pedres de l'antic Egipte. El joc, el repete i fins i tot l'aposta són comportaments, si no naturals, comuns en la humanitat. Ara bé, actualment assistim a una exposició permanent al joc, com va ser en el seu moment la del tabac o altres hàbits de consum.

- Investigueu quants anuncis us trobeu en el vostre dia a dia sobre apostes i jocs, bé sigui al carrer, TV, xarxes socials, dins de jocs del mòbil, equips de futbol...
- Classifiqueu i debateu entre tota la classe de quina manera es pot fer un ús recreatiu de les apostes i on es el límit entre l'entreteniment i l'addicció.

Aquesta activitat té dues parts. Primer es demana als alumnes que recullin exemples de publicitat relacionada amb el joc i les apostes als mitjans de comunicació o en d'altres suports. A continuació, els fa valorar la diferència entre l'ús lúdic i el comportament addictiu en el joc.

L'objectiu de l'activitat és, d'una banda, fer adonar els alumnes de la proliferació d'anuncis d'apostes i de la facilitat per jugar que demostren. D'altra banda, reflexionar sobre el límit entre entreteniment i addicció que implica el joc en la societat actual.

És un tema delicat, ja que alguns alumnes s'han pogut veure afectats, directament o indirecta, per la problemàtica causada per l'addicció al joc. Per això, desaconsellem que s'assignin rols per al debat; seria un exercici fal·laç i contraproductiu. Per tant, suggerim que, per preparar la conversa, els alumnes, en grups petits, llegeixin i valorin les notícies enllaçades i a continuació expressin la seva opinió i la recullin per escrit.

En canvi, en l'activitat de creació publicitària, serà útil que cadascú prengui un paper, per exemple: maquetador, redactor, investigador i divulgador.

Molts col·lectius socials, psicòlegs i famílies demanen una regulació estricta sobre les cases d'apostes, fins i tot la no permissió als barris i pobles o que estiguin confinades en locals concrets.

- Dissenyem una campanya publicitària (cartell, vídeo per a xarxes socials, tríptics per repartir al carrer) per parar o regular la proliferació d'aquest tipus de negocis. Penseu també que el negoci es desenvolupa bàsicament per internet.

Us demanem aquí uns quants entllaços a notícies, perquè pugueu copsar l'abast de la qüestió:

3a Part: Lara; 14_La banda; 15_La trucada

Fem connexions – Sense resposta, però amb necessitats?

L'objectiu d'aquesta activitat és seguir aprofundint en el model de funcionament del cos humà. En primer lloc, els alumnes han de diferenciar, amb l'ajut d'un diagrama de Venn, entre l'estat de coma i l'estat catalèptic. A continuació, amb l'ajut d'unes preguntes, han d'interpretar de manera científica els fets que es narren en la tercera part de la novel·la. Finalment, han de fer un mapa conceptual mural que reculli quines són les funcions vitals, és a dir, imprescindibles per seguir amb vida.

Aquesta activitat pot necessitar suport del docent. D'una banda, caldria que el professorat reforqués la idea d'estímul resposta durant la conversa amb el grup classe entorn de la

situació dels dos personatges: ni l’Alexis ni l’Èric poden donar resposta als estímuls o, fins i tot, pot ser que no els rebin. Caldria comentar en quin d’ells es trenca la cadena estímulo-resposta; per exemple, en alguns casos hem vist que l’Èric és capaç de captar estímuls però en canvi no li funciona el sistema efector, com ara els músculs. En d’altres moments, en canvi, perd la consciència i no capta l’estímul directament. En l’última part de l’activitat cal parlar de les funcions vitals que són independents de la consciència i de les necessitats bàsiques (alimentació, respiració). També caldrà introduir la idea que en la catalèpsia baixa la taxa metabòlica i per tant les necessitats són menors.

Globalment, aquesta activitat ajuda a reforçar la idea que el cos funciona com un sistema i per tant que tot està connectat.

3A PART: LARA; 14_LA BANDA; 15_LA TRUCADA

Sense resposta, però amb necessitats?

Tot hom s’hi esforça, però a l’institut és impossible reprendre la normalitat. Que de sobte hagin desaparegut tres companys i un fillol, (finalment, no és fillol de patir. L’Eda mort, l’Alexis en coma i l’Èric. On és l’Èric? (p.145).

Dixies està en coma i l’Èric, catalèptic. Cap dels dos poden explicar la seva història, però... poden sentir el que els altres diuen?

Compareu les semblances i diferències entre l’Alexis i l’Èric a partir dels vostres coneixements:

91

El que sembla clar és que cap dels dos no és mort, de moment; això vol dir que el cos encara està fent certes funcions vitals.

Precisament, la Lara i en Gerard discuteixen quantes hores pot aguantar l’Èric.

Ahí a la nit en Gerard li va trucar per explicar-li com havia anat l’escorcoll a casa de l’Alexis i en van parlar. Si, pot que sentís, si més no això és el que sospita en Gerard, aquell parell l’han tancat o amagat en alguna banda... És possible que l’Èric aguantés? Quant de temps pot resistir una persona sense beure aigua? En Gerard li ho dit que, en circumstàncies normals, unes quaranta-vuit hores, que més seria si molt difícil. La seva germana, la referenciant, li ho ha explicat. També li ho dit, però, que si està catalèptic pot aguantar força més. La Lara no pot evitar una sospir: Sí, així que pugui aguantar, sí està en un lloc tancat i està conscient, deu estar centrat, i no té el temps, no ho creu veig, del prota de 127 hores, que va aguantar més de cinc dies. Quantes en fa l’hora? La Lara les calcula. Unes quaranta, aproximadament. (p.162).

A partir d’aquest fragment de la novel·la, responu les preguntes:

- Penseu que l’Èric aguantarà? Per què sí o per què no?
- Per què penseu que “si és catalèptic pot aguantar força més”? Com ho explicariau des d’un punt de vista científic?
- Busqueu la història del protagonista de la pel·lícula *127 HOURS*, basada en fets reals. Per què penseu que va poder sobreviure 5 dies?

92

A partir de les activitats anteriors, feu un mapa conceptual mural enumerant quines són les funcions vitals que han de continuar fent els dos joves per mantenir-se vius i com les poden fer. Podeu seguir aquest esquema, fet mitjançant l’aplicació *Padlet*.

93

Taller de creació – La màquina del temps

La màquina del temps

Dues confessions que a priori farien venir l’aj al cor a més d’un i una: la Nika no estima l’Alexis i el Gerard confessa a la Lara que l’Èric està boig per ella i que això el fa patir barbaritats.

Aquesta és la complexitat humana: la nostra voluntat ens fa canviar continuament de parer, fins i tot en les conviccions que pensam tenir més fermes i interioritzades. En situacions extremes, els sentiments que tenim en un present determinats s’intercanvien i de vegades es malinterpreten o desboquen.

• A continuació us deixem un espai en blanc perquè escriviu una carta al vostre jo futur, explicant-vos com us veieu ara i com esperau veure-us d’aquí al final dels estudis.

En uns anys podreu comprovar si els vostres plans han sortit tan bé com els de l’Èric o si us heu fet tan savis com el Bavi.

94

Es demana que cada alumne, individualment, escrigui una carta al seu jo futur, explicant-li com es veu en el present i quines expectatives vitals té a mig termini.

La gràcia d’aquesta activitat és poder descobrir en un futur allò que havíem pensat un temps abans. Es proposa que no recuperin el missatge fins a finalitzar els estudis però, segons la continuïtat o no dels alumnes al centre, es pot decidir un altre període de temps; per exemple, plantejar-ho només fins a finals d’aquell mateix curs. Òbviament, és necessari que passi, com a mínim, mig any, per tal que la situació personal de l’alumne hagi canviat, poc o molt: aquí rau la gràcia de l’activitat.

Taller de creació – Fem una notícia de l'Èric (19_El comiat)

Es proposa un exercici de transport literari, consistent a explicar la història de l'Èric en forma de notícia.

Per tal que els alumnes tinguin models del que se'ls demana, es presenten alguns exemples de notícies sobre possibles casos recents de catalèpsia. Cal, però, fer notar que algunes notícies són més acurades i es basen en fets reals i, en canvi, d'altres, tot i que no diuen res que no sigui cert, són més tendencioses. A partir d'aquesta reflexió es pot demanar un tipus de notícia o un altre, però sempre fent que els alumnes siguin conscients de quin tipus de notícia estan fent.

Fem una notícia de l'Èric

Hem vist que la ciència de les autòpsies i, per tant, la certificació de la mort ha evolucionat molt. Però, això vol dir que s'eviten tots els casos de creure que una persona que és morta realment no ho està? Doncs malauradament no! Vegem-ne dos casos prou recents:

- ✓ En aquesta [notícia](#) veiem com donen per mort a un home de 29 anys que quan està al dipòsit de cadàvers comença a roncar!
- ✓ Una altra [notícia](#) explica que uns veïns van desenterrar un home assegurant que havien sentit com cridava, però quan el van desenterrar els metges van tornar a certificar que estava mort. Tot i això els veïns continuaven creient que era un miracle, ja que després de nou dies encara no s'havia començat a descompondre. Podria haver estat un cas de catalèpsia?
- ✓ I finalment en podem veure un cas fictici, el [vídeo](#) de la cançó *Ann Molly*, del grup Incubus, en el qual la Lara pensarà en els següents capítols.

Inspirant-vos en aquests casos, escriviu una notícia sobre l'Èric. Podeu inventar-vos un final o fer una notícia sobre el seu estat actual. Prepareu l'escrit amb [aquest programa](#) per a generar notícies de diari.

Compartiu la notícia que heu escrit sobre la situació de l'Èric.

87

Aprofundim – Factors genètics, factors ambientals (21_La mort)

3A PART: LARA; 20_LA CAIXA; 21_LA MORT

Factors genètics, factors ambientals

La referència al padri Camil és una constant durant tota l'obra. No sabem si també era esquizofrènic o catalèptic, si és a partir d'aquesta branca de la família que ho hereta l'Èric o si no hi té res a veure. El que sí que sap l'Èric és que més d'un membre de la seva família havia patit esquizofrènia o catalèpsia. I, és clar, ell també hi posa una mica de la seva part esnifant cocaïna.

• Penses que la malaltia de l'Èric és deguda a un factor genètic o a un factor ambiental? Justifica la resposta.

• Una vegada hagis respost, llegiu l'article "[Les malalties mentals són hereditàries?](#)" i responeu les preguntes següents:

Què vol dir que les malalties mentals no tenen un patró d'herència típic?

Sabrieu posar un exemple d'una malaltia o factor que sí que tingui un patró d'herència típic i explicar com s'hereta?

Expliqueu amb les vostres paraules què vol dir que tenen un patró d'herència multifactorial.

Expliqueu si després d'haver llegit l'article canviàreu la vostra resposta a la pregunta: "Penses que la causa de la malaltia de l'Èric és deguda a un factor hereditari o bé a un factor ambiental?"

88

L'objectiu d'aquesta activitat és fer reflexionar els alumnes d'una manera global sobre els patrons d'herència: normalment es treballen només aquells patrons d'herència típics, en què intervenen un o dos gens i es parla només de gen dominant o recessiu.

En aquesta activitat es vol, d'una banda, recordar o treballar aquest patró d'herència típic; i, a la vegada, obrir la reflexió sobre altres malalties que tenen una herència multifactorial. És important també recalcar el paper dels factors ambientals.

L'activitat pot ser plantejada en suport escrit, tal i com es presenta, però també es pot demanar als alumnes que, en lloc d'escriure un text, facin un esquema o mapa conceptual.

Fem connexions – L'amor i la son que mai s'acaba (21_La mort)

Aquesta activitat pretén fer notar els alumnes que la situació de mort aparent que pateixen l'Èric i l'Alexis és un mite literari, que té l'expressió més coneguda en dos contes: la *Blancaneus* i *La Bella Dorment*.

L'enunciat fa una observació sobre la intertextualitat entre la novel·la i el mite expressat en contes infantils. Però l'exercici va més enllà i proposa als alumnes que comparin dues versions del mite: la que ens ha arribat per les pel·lícules de la factoria Disney i les que s'han fet en altres contextos i partint d'una variant sobre la narració. L'objectiu, un cop més, és trencar estereotips i aprendre a ser crítics amb les versions que ens fan arribar els *mass media*.

L'amor i la son que mai s'acaba

Ara que estem arribant al final del relat, ens fixarem en els mites literaris que amaga la trama de *Kittigassu*. N'hi podem trobar molts:

- ✓ El mite del savi que ensenya i el jove que aprèn, en la relació de l'Èric amb el Bevi.
- ✓ El renegat, basat en l'Èric, que renuncia a tot i s'autodestruïx fins que troba l'amor.
- ✓ El mite de la nit eterna, *La Blancaneus* i *La Bella Dorment*.

L'Èric, donat per mort, inserit en un taüt i encasturat dins la vitrina de vetllar els difunts, remet a aquest mite tan conegut de la literatura popular. Precisament, intuíam que sobreviuria perquè aquests mites populars ens fan acabar directament les històries, perquè són esquemes argumentals que articulen la nostra visió del món. Ens arriben a través dels contes, la literatura i actualment també dels audiovisuals que consumim, basats en gran mesura en mites grecs i populars europeus, dels quals no deixen de ser una barreja.

Tradicionalment ens han fet creure, a través de les adaptacions del cinema i el concepte del *Happy End*, que les princeses dormen, pobresres i atrapades, i un valent cavaller, guapo i ben plantat, esclata el rescat amant amb un petó de l'amor més veritable que el cavaller, que generalment no coneix la princesa, ja li professa.

Mireu aquests dos vídeos sobre el mite de la princesa adormida del canal de Youtube *Destripando la historia*. Dos creadors agafen mites originals en els quals es basen els contes tradicionals europeus i els exposen en dibuixos i cançons sense els filtres de la companyia americana i el seu ideal d'amor romàntic ranci.

[Blancaneus russa](#) [Bella Dorment italiana](#)

Ara que ja els heu vist, compareu la versió de Disney amb la versió original per veure'n les semblances i les diferències:

	DISNEY	ORIGINAL
La Bella Dorment		
Blancaneus		

Aprofundim – L'efecte que no acaba (Epíleg; Tres hores més tard)

En aquesta última activitat sobre les drogues es pretén que els estudiants coneguin els efectes de les drogues a llarg termini i no només a nivell puntual (quan un se les pren). És una activitat per fer a classe de ciències i a la qual caldrà dedicar-hi diverses sessions, perquè és complexa i té tres parts ben diferenciades.

En la primera part es demana que els alumnes expliquin, en llenguatge científic, què li demana la Lara a l'Èric en relació amb l'ús de drogues. Segons els coneixements dels alumnes se'ls poden dir les tres paraules o es pot deixar que pensin quines hi posarien.

EPÍLEG; TRES HORES MÉS TARD

L'efecte que no acaba

L'Èric somnia i fa que sí amb el cap. De cop i volta, ell i en Gerard han deixat el seu paper de marginals. L'Èric reconeix que li agrada la sensació de sentir-se admirat. Però és conscient que la realitat no té res d'idiòta, perquè ell pateix una malaltia, una malaltia que haurà d'anar controlant.

I ho farà, i tant que ho farà. I, per descomptat, s'oblidarà de la cocaina i de qualsevol contingut. Aquesta ho està la senyora, i cal una condició, que li ho posat la Lara o l'honi de reiniciar la seva relació.

Per més que t'estimi, ni va dir molt seriosos, si et tornes a enganar, ni que sigui una troça esportiva, no tornaré que serà el punt i final.

I l'Èric sap que ho complirà.

No hi ha pensat, té prou motius per deixar la droga i prou il·lusió per a començar de nou. (p. 225).

Però a mig sopar l'Èric torna a un estat catàleptic i la Lara dubta que no hagi tornat a consumir cocaïna. I és que amb gent que ha estat enganxada a les drogues això és un gran risc.

Posem-hi una mica de vocabulari científic. Quan parlem de l'addicció a les drogues hauríem de tenir en compte tres conceptes: tolerància, dependència i abstinència.

- Relaciona aquests conceptes amb les següents frases. Inventat una frase per al concepte que no has utilitzat.

1. La Lara li posa una condició a l'Èric per a tornar a sortir:
2. La Lara té por que l'Èric hagi tornat a consumir cocaïna degut a la seva
3.

La segona part consisteix a diferenciar els conceptes de dependència, tolerància i abstinència, expressant-ho de manera visual i escrita, amb una vinyeta de còmic i un peu de foto per a cada cas.

• Contrasteu ara els vostres dibuixos i les vostres aplicacions amb el que s'explica en el recurs següent:

Converteix dibuixos sobre drogues
Dibuixa sobre la tolerància, la dependència i l'abstinència

Explicueu què canviariau dels vostres dibuixos o de les vostres explicacions.

Correccions d'errors i explicacions inicials. Canviem de...

Dependència

Tolerància

Abstinència

74

• Ara, per parelles, poseu els resultats en comú i discutiu que són per a vosaltres la dependència, la tolerància i la abstinència. Representeu-ho amb un dibuix. Heu poder fer com si fos una vinyeta de còmic icompanyar-ho amb una petita explicació que descriu cada un d'aquests tres conceptes.

Dependència

Tolerància

Abstinència

75

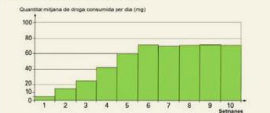
• Ara toca aplicar els conceptes que hem après. Llegiu el següent cas d'un experiment que van fer amb un mico i feu-ne una petita explicació per parelles:

SITUACIÓ 2 - Un experiment amb un mico:

Un científic va col·locar un mico en un recinte on hi havia un dispositiu que li permetia accedir a una dosi del certa droga que li provocava una sensació de benestar. L'animal podia consumir la quantitat de droga que volia en funció de com se li presentava el dispositiu. Durant un període de 10 setmanes, a partir de les primeres proves, va anar afegint la quantitat d'opiaces a la seva dieta fins a assolir una tolerància que l'animal consumia cada setmana.

Es resultats els va recollir en aquest gràfic:

Quantitat mitjana de droga consumida per dia (mg)

Setmanes

Descriviu amb les vostres paraules el que es pot observar a la gràfica.

Explicueu, utilitzant alguns dels conceptes que hem definit, per què penseu que observem aquests resultats.

• Ara reflexioneu amb tota la classe: penseu que l'Èric va augmentar la tolerància a la cocaina? Serà capaç d'abstenir-se de consumir-ne o és massa dependent d'aquesta droga?

76

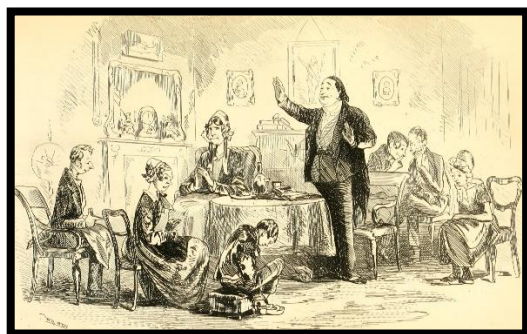
Finalment, es proposa el visionat d'uns vídeos per ampliar informació sobre el tema i, a continuació, aplicar els coneixements apresos a comentar una gràfica i a valorar el grau de dependència de l'Èric.

A partir d'aquesta activitat es podria parlar també del tema de l'addicció als medicaments o de la resistència que podem desenvolupar als antibiòtics si en prenem massa sovint, tot i que, en aquest cas, caldria introduir el model d'immunitat.

Cloenda

Un cop llegida la novel·la és el moment de recapitular, fer una mirada retrospectiva als personatges i tancar els dos temes dels quals la guia ha proposat anar recollint evidències al llarg de tota la lectura.

Les trajectòries dels personatges hauran quedat registrades a *Google Maps*. Pot ser el moment de plantejar una sortida, seguint els punts indicats en el mapa.

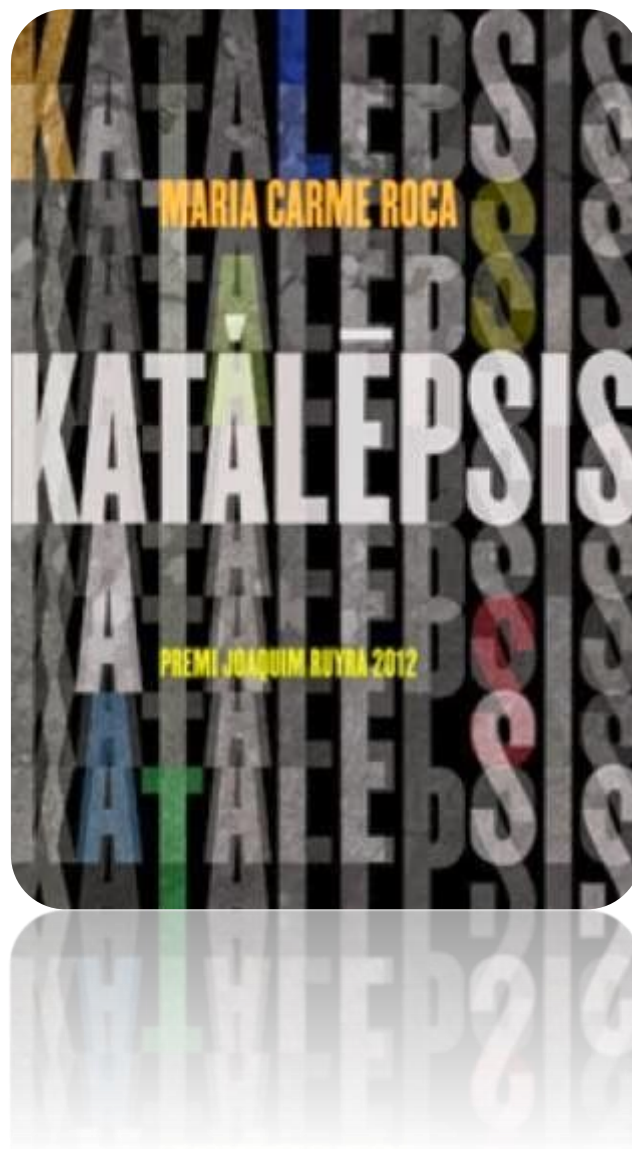
Pel que fa al recull de referències literàries, encara que es pot fer exclusivament a partir dels *post-it* dels alumnes, la guia ens proposa una activitat, que reflexiona sobre la intertextualitat present en moltes novel·les, en un exercici que compara alguns dels personatges de *Katalepsis* amb altres de clàssics de la literatura i del cinema. També es comenta la relació entre literatura i cinema, concretament, les adaptacions cinematogràfiques de novel·les.

Un altre tema que es reprèn per tancar-lo és el de la solitud de l'escriptor. Recordem que, abans de llegir, la guia comenta la dedicatòria als fills de l'autora, especialment per la gratitud que es demostra vers la comprensió de la família. L'activitat proposa rellegir la dedicatòria i, amb l'ajut d'unes preguntes de reflexió, conversar sobre l'entorn de l'escriptor.

També se suggereix tancar la lectura amb una reflexió personal sobre les actituds i accions dels diferents personatges, enregistrada en vídeo.

Finalment, també és moment de l'autoavaluació: valorar fins a quin punt ens ha interessat el relat i què opinem de la feina que hem desenvolupat a partir de la lectura.

Bibliografia

Bibliografia

Bibliografia citada

- Baró, M. et al. (2013). *Com crear un ambient lector a l'escola?* Barcelona: Fundació Jaume Bofill. <https://www.fbofill.cat/sites/default/files/575.pdf>
- Bruguière, C., & Triquet, É. (2012). Des albums de fiction réaliste pour problématiser le monde vivant. *Repères*, 45, 181–200. <http://reperes.revues.org/159>
- Bruguière, C., & Triquet, É. (2014). "Realistic-Fiction Storybooks" as a Resource for Problematic Questioning of Living Being with Pupils in Primary School. In C. Bruguière, A. Tiberghien, & P. Clément (Eds.), *Topics and Trends in Current Science Education. 9th ESERA Conference Selected Contributions* (pp. 505–518). Dordrecht: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-7281-6>.
- Bruguière, C., Triquet, É., Soudani, M., Héraud, J.-L., Ville, C., Deloustal-Jorrand, V., ... Rembotte, X. (2014). *Sciences et albums. Cycles 2-3 Biologie, mathématiques, physique*. (C. Bruguière & É. Triquet, Eds.). Grenoble: Canope Editions. <https://journals.openedition.org/rdst/1411>
- Colomer, T. (1999). *Introducción a la literatura infantil y juvenil*. Madrid: Síntesis. Disponible a: http://cataleg.uab.cat/record=b1457738~S1*cat.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (2016). *Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic*. Servei de Comunicació i Publicacions. <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/eso-cientificotecnic.pdf>
- Izquierdo, M. (2010). Com es comunica la ciència, més enllà de les paraules. In C. Márquez Bargalló & À. Prat i Pla (Eds.), *Competència científica i lectora a secundària. L'ús de textos a les classes de ciències* (pp. 19–27). Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat. <http://84.88.0.227/record=b1819487>.
- Oliveras, B.; Puig, N. (2010). Aprofundint en el concepte de transferència d'energia a través de la lectura d'un text. *Ciències: Revista del professorat de ciències de Primària i Secundària*. 10.5565/rev/ciencies.178 <https://www.raco.cat/index.php/Ciencies/article/view/180723>
- Pau-Custodio, I. (2017). *La novel·la com a context en l'educació científica*. Universitat Autònoma de Barcelona. <https://ddd.uab.cat/record/190480/>
- Sadler, T. D., & Zeidler, D. L. (2009). Scientific literacy, PISA, and socioscientific discourse: Assessment for progressive aims of science education. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(8), 909–921. <https://doi.org/10.1002/tea.20327>.
- Sanmartí, N., Burgoa, B., & Nuño, T. (2011). ¿Por qué el alumnado tiene dificultad para utilizar sus conocimientos científicos escolares en situaciones cotidianas? *Alambique*, 67, 62–70. <http://bit.do/e78ZX>

Zeidler, D. L., Sadler, T. D., Applebaum, S., & Callahan, B. E. (2009). Advancing reflective judgment through socioscientific issues. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(1), 74–101. <https://doi.org/10.1002/tea.20281>.

Per saber-ne més

Pau-Custodio, I. (2016). *Proposta de novel·les de ficció per a treballar temes científics a secundària*. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Grup LIEC - Universitat Autònoma de Barcelona. http://www.cienciesencontext.com/wp-content/uploads/2016/04/Novel·les-i-ciencia_proposta_lectures.pdf

Pau-Custodio, I.; Márquez, C.; Marbà, A. (2017). Acercar la ciencia a los jóvenes a través de novelas de ficción realista. *Aula de Secundaria*, vol.23, p.40–43. http://gent.uab.cat/conxitamarquez/sites/gent.uab.cat.conxitamarquez/files/pau_marquez_marba_2017.pdf

Pau-Custodio, I. (2018). Novel·les a la classe de ciències: una nova mirada a les narratives de ficció. *Revista Ciències*, vol.35, p.22–27. <https://www.raco.cat/index.php/Ciencies/article/view/339229>

Pau-Custodio, I.; Márquez, C. (2018). Potencialidades y dificultades de incorporar la novela como contexto en clase de ciencias. *Revista Brasileira de Ensino de Ciencia e Tecnologia*, vol.11, n°2, p.136–157. https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2018/194376/RBECT_Pau_i_Marquez_2018_.pdf

Font de les imatges del quadern de l'alumne

PÀG.	TEMA	AUTOR/A	ENLLAÇ
10	Post-it	Alexandra Koch	https://cdn.pixabay.com/photo/2016/07/03/17/47/post-it-1495148_1280.jpg
14	Noi	The Arches	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chav_scally.jpg
17	Cartell Dr. House	Desconegut	https://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Cartellhouse.jpg
	Imatge promocional sèrie <i>Merlí</i>	Desconegut	https://ca.wikipedia.org/wiki/Merl%C3%AD_(s%C3%A8rie)
26	Dona bevent	Desconegut	https://cdn.pixabay.com/photo/2019/04/21/15/41/whiskey-glass-4144392_960_720.jpg
34	Silueta	Desconegut	https://myrealdomain.com/explore/humano-png.html
36	Disc-Jockey	Coin76	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carlos_Salazar_como_Dj_residente.jpg
42	Sinapsi	Miquel Badia	http://apliense.xtec.cat/arc/sites/default/files/Les%20drogues%20i%20la%20comunicaci%C3%B3%20entre%20neurones.pdf
45	Silueta	Pimchawee	https://www.shutterstock.com/image-vector/silhouette-very-sad-man-sitting-alone-519302728
48	Ruleta	Instante Group, Inc., DBA: OpherTon	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Roulette_%22Ruleta%22~Opherton.png
52	Cartell film 27 Hours	Desconegut	https://www.imdb.com/title/tt1542344/mediaviewer/rm1114080768
54	Cartell film Working Girl	Desconegut	https://www.amazon.com/Working-Girl-Melanie-Griffith/dp/B000SVZIH6
	Cartell film Sufragistes	Pathé	https://ca.wikipedia.org/wiki/Sufragistes_(pel%C2%B7%C3%ADcula)#/media/Fitxer:Sufragistes.jpg
60	Cartell The Walking Dead	Desconegut	https://www.bizjournals.com/atlanta/news/2015/10/08/why-georgia-is-the-perfect-location-for-the.html
76	Stop bullying	Staff Sgt. Jamal D. Sutter	http://tiny.cc/lik8cz
79	Conde de Montecristo	Marianazito	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montecristo22.jpg
81	Cartell film Blade Runner	Warner Bross	https://ca.wikipedia.org/wiki/Blade_Runner#/media/Fitxer:Blade_Runner_poster.jpg
83	Charles Dickens	Desconegut	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:NSRW_Charles_Dickens.png